

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Historický ústav

Polické panství v letech 1887 – 1945 za Vraždu z Kunvaldu

Diplomová práce

Autor: Bc. Petra Zelenková
Studijní program: N 7105 Historické vědy
Studijní obor: Historie
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: prof. PhDr. František Musil, CSc.

Hradec Králové

2020

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Zadání diplomové práce

Autor: Petra Zelenková

Studium: F17NK0043

Studijní program: N7105 Historické vědy

Studijní obor: Historie

Název diplomové práce: Polické panství v letech 1887 - 1945 za Vraždů z Kunvaldu.

Název diplomové práce AJ: The Police estate for Vražda of Kunvald in 1887 - 1945.

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Má diplomová práce bude pojednávat o Polickém panství v letech 1887 - 1945 za Vraždů z Kunvaldu. V prvních dvou kapitolách stručně nastíním historii Polického panství a historii rodu Vraždů z Kunvaldu. Dále se budu podrobněji věnovat životu Alfréda Vraždy, který ve zmíněném období zámek vlastnil. Poslední část mé diplomové práce bude o Polickém panství, které budu zkoumat po stránce hospodářské, správní, sociální a architektonické a také se pokusím nastínit změny, jež se na panství udály. Při zpracování diplomové práce budu používat tyto metody: biografickou metodu a metodu sondy.

Prameny: Moravský zemský archiv Brno, Rodinný archiv Vraždů Police, G 441, kart. č. 1076.

Moravský zemský archiv Brno, Velkostatek Police, F 187, kart. č. 423. Obecní kronika Police.

Literatura: DAVID, Petr - SOUKUP, Vladimír, Dějiny hradů, hrádků a tvrzí v Čechách, na Moravě a

ve Slezsku, Praha 2012. FIALA Zdeněk a kol., Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve

Slezsku, Praha 1981. INDRA, František a kol., Sborník vlastivědných statí o politickém okrese Mor.

Budějovickém, Moravské Budějovice 1927. KACETL, Jiří a kol., Hrady a zámky Moravsko-

rakouského Podyjí slovem/ Bürgen und Schlösser des österreichischmährischen Thayatal in

Wort, Znojmo 2013. MAŠEK, Petr, Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku: od Bílé hory

do současnosti, Praha 2010. NEKUDA, Vladimír, Moravsko-budějovicko Jemnicko, Vlastivěda

Moravská, Brno 1997. PLAČEK, Miroslav, Hrady a zámky na Moravě a ve Slezsku, Praha 1996.

PLAČEK, Miroslav, Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků, a tvrzí, Praha 2001.

Garantující pracoviště: Historický ústav,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: prof. PhDr. František Musil, CSc.

Oponent: prof. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 13.11.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce prof. PhDr. Františka Musila, CSc. samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králově dne 28. 6. 2020

.....
Podpis autorky

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu diplomové práce prof. PhDr. Františku Musilovi, CSc. za jeho pomoc, cenné rady, připomínky a odborné konzultace. Dále bych chtěla poděkovat panu Josefu Tesařovi, bývalému správci polického zámku, za jeho poznatky o historii polického zámku.

Anotace

ZELENKOVÁ, Petra. *Polické panství v letech 1887 – 1945 za Vražďů z Kunvaldu*. Hradec Králové: Filozofická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020. 70 s. Diplomová práce.

Předkládaná diplomová práce se zabývá poslední generací šlechtického rodu Vražďů z Kunvaldu na polickém panství v letech 1887 – 1945. Věnuje se osobním vztahům mezi Alfrédem Vraždou, jeho ženou Terezií a jejich dětmi: Johannou, Mariannou a Josefem. Rovněž se zaměřuje na vztah mezi rodem Vražďů a obyvateli Police a na sociální rozvrstvení lidí ve vsi. Zkoumány jsou i hospodářské problémy na polickém velkostatku, které začaly první pozemkovou reformou a skončily konfiskací veškerého majetku na základě dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. a č. 108/1945 Sb. Poslední část diplomové práce se zaměřuje na odsun Marianny, Eduarda a Marie Terezie Wickenburgových, na odhodlání Marianny získat nazpět soudní cestou svůj majetek, na její neúspěch a na parcelaci zkonfiskovaného polického velkostatku, zámku, zemědělské a nezemědělské půdy a lesy.

Klíčová slova

Zámek, velkostatek, dekrety prezidenta republiky, konfiskace, šlechtický rod, Vražďové z Kunvaldu, Alfréd Vražda, Marianna Wickenburgová.

Annotation

ZELENKOVÁ, Petra. The Police estate for Vražda of Kunvald in 1887 – 1945. Hradec Králové: fakulty of Philosophy University of Hradec Králové, 2020. 70 p. Diploma thesis.

This diploma thesis is about the last generation of Vražda of Kunvald nobility at their estate in Police village from 1887 to 1945. It deals with the relationship between Alfréd, his wife Tereza a their children: Johanna, Marianna and Josef and Vražda of Kunvald family and Police inhabitants. The Diploma thesis also deals with the social stratification of the village Police inhabitants. The next part is about the economy problems at the Police estate, for example land reform and confiscation of the estate and the castle due to decrees of the President of the Republic number 12/1945 Sb. and 108/1945 Sb. The other part thesis deals with the departure of Marianna, Eduard and Maria Terezia Wickenburg and to litigation between Marianna Wickenburg and the Czechoslovak state which she lost. The last section is about the division confiscated Police estate, the castle and the agricultural and unagricultural land and forests among those interested.

Keywords

Castle, estate, decrees of the President of the Republic, nobility, Vražda of Kunvald, confiscation, Alfred Vražda, Marianna Wickenburg

Obsah

1	Úvod	8
2	Prameny a literatura.....	11
3	Dějiny polického zámku do příchodu Alfréda Vraždy z Kunvaldu	14
4	Vraždové z Kunvaldu	16
5	Alfréd Vražda z Kunvaldu a jeho rodina.....	20
5.1	Alfréd Vražda a jeho děti	21
6	Polický zámek za Vraždů z Kunvaldu.....	24
7	Sociální rozvrstvení obyvatel v Polici a vztahy místních s Alfrédem Vraždou a jeho rodinou	27
8	Chudoba a nezaměstnanost ve vsi Police v první polovině 20. století.....	29
9	Železniční dráha Moravské Budějovice – Jemnice	32
10	První pozemková reforma a polické panství za Vraždů z Kunvaldu.....	34
11	Přepis polického zámku s velkostatkem na Mariannu Wickenburgovou	37
12	Konfiskace polického zámku a velkostatku na základě dekretů prezidenta republiky	39
13	Odsun Marianny Wickenburgové a jejích dětí z Československého státu do Rakouské republiky	42
14	Odvolání Marianny Wickenburgové	46
15	Dědictví po Terezii Vraždové a Alfrédu Vraždovi z Kunvaldu	49
16	Parcelace majetku Marianny Wickenburgové	51
17	Polický zámek v dnešní době.....	55
18	Závěr	56
19	Prameny a Literatura.....	59
19.1	Nevydané prameny	59
19.2	Vydané prameny.....	59
19.3	Slovníky.....	59
19.4	Literatura	60
20	Seznam příloh	63

1 Úvod

Předkládaná diplomovaná práce se věnuje polickému panství a zámku za Vraždu z Kunvaldu. Polický zámek, který má podobu nepravidelného dvoupatrového objektu, leží uprostřed stejnojmenné vesnice v kraji Vysočina, nedaleko rakouských hranic. Jihovýchodně od vesnice se nachází bývalé královské město Jemnice a 6 km severozápadně hrad Bítov.¹ Zkoumaný objekt nepatří mezi nejznámější zámky na Moravě; pokud se někdo polickým zámekem po vědecké stránce zabývá, tak jde především o starší dějiny zámku a o jeho stavební podobu, protože během staletí prošel zámek velmi složitým stavebním vývojem a spojuje dohromady více architektonických slohů. Rozmanitost stylů byla způsobená častým střídáním majitelů.²

Práce si proto dala za cíl zmapovat poslední majitele polického zámku a velkostatku Vraždy z Kunvaldu. Ti ho obývali na konci 19. století do poloviny 20. století, do roku 1948. Jedná se o poslední generaci tohoto šlechtického rodu, jmenovitě o Alfréda Vraždu z Kunvaldu, jeho ženu Terezii Vraždovou a jejich tři děti – Johannu, Mariannu a Josefa. Autorka diplomové práce se především zaměří na život prvního zmiňovaného člena této rodiny Alfréda, jenž získal polický zámek i s příslušenstvím (k zámku šlechtický rod získal rovněž panství o rozměru 1195,81 ha půdy) v roce 1887, a na jeho dceru Mariannu, které byl zámek v roce 1945 zkonfiskován na základě dekretů prezidenta republiky. Alfréd Vražda a jeho rodina na zámku prožila jak dobré, tak i ty špatné chvíle, první světovou válku, v níž byl za neobjasněných okolností zabit Alfrédův syn Josef (jeho smrtí rod přišel o jediného mužského pokračovatele rodu), první pozemkovou reformu, na základě které přišli o zhruba 72% půdy, a druhou světovou válku.³

---

¹ NEKUDA, Vladimír a JANÁK, Jan. *Moravskobudějovicko Jemnicko*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1997, s. 783; KACETL, Jirí a LAZÁREK, Petr a MOHLÍK, David. *Hrady a zámky moravsko-rakouského Podyjí slovem/ Burgen und Schlösser des österreichisch-mährischen Thayatal in Wort*. Znojmo: Jihomoravské muzeum, 2013, s. 40.

² O stavebním vývoji polického zámku pojednávají především publikace: PLAČEK, Miroslav. *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí*. Praha: Libri, 2001; PLAČEK, M. *Hrady a zámky na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri, 1996; HOSÁK, Ladislav. *Historický místopis země Moravskoslezské*. Praha: Acadamia, 2004; KACETL, J. a LAZÁREK, P. – MOLÍK, D. *Hrady a zámky moravsko-rakouského Podyjí slovem/ Burgen und Schlösser des österreichisch-mährischen Thayatal in Wort*; DAVID, Petr a SOUKUP, Vladimír. *Dějiny Hradů a tvrzí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Euromedia Group, k. s. – Knižní klub, 2012.

³ HAMERNÍKOVÁ, Anna. *F 187. Velkostatek Police 1659 – 1945*. Inventář. Brno: Státní archiv v Brně, 1961, s. 1; *Kronika obce Police (1914 – 1966)*. I. Díl. Police, 1914 – 1966, s. 87; NEKUDA, V. a JANÁK, J. *Moravskobudějovicko Jemnicko*, s. 785, 787.

Nejhorší chvíle však zažila rodina po válce, v roce 1945, kdy okusila zlobu českého obyvatelstva vůči německému lidu, konfiskaci veškerého majetku a odsun Marianny s dětmi z Československa do Rakouska. Alfréd a jeho žena Terezie, jelikož se při sčítání lidu přihlásili k české národnosti, mohli na zámku zůstat na dožití.⁴ Alfréd Vražda zemřel v roce 1948 jako chudák a musel být pohřben na náklady obce Police do rodinné hrobky Vražďů z Kunvaldu na hřbitově u kostela Narození Panny Marie (poutní místo Hájek) ve vedlejší vesnici Kostniky.⁵ S jeho smrtí vymřel rod Vražďů z Kunvaldu po meči.⁶

Nelehký a zajímavý život této šlechtické rodiny přiměl autorku diplomového textu, aby se tímto rodem zabývala důkladněji, a proto si toto téma vybrala za svoji diplomovou práci. Při zpracování cílů a otázek se bude používat biografická metoda a metoda sondy.

Jaké vztahy měla rodina mezi sebou a jaké s místními obyvateli? Jak vypadal interiér polického zámku za jejich vlastnictví a jak moc se změnil po jejich odchodu? Proč po druhé světové válce zkoumané rodině byl zkonfiskován jejich majetek? Jaké události vedly ke konfiskaci polického panství? Kdo z rodiny Vražďů z Kunvaldu a proč byl odsunut z Československa? Vyhrála rodina soudní spory o zkonfiskovaný majetek? Na zodpovězení výše uvedených otázek se pokusí autorka diplomové práce najít odpověď.

Text je rozdělen do 20 kapitol. Třetí se bude zabývat majiteli polického zámku do příchodu Vražďů z Kunvaldu. Dále se bude pokračovat nejstaršími dějinami zkoumaného rodu až do narození Alfréda Vraždy z Kunvaldu. Tento oddíl práce však bude velmi stručný, protože na toto téma vzniklo již několik prací a pro záměr této diplomové práce nejsou starší dějiny zámku a rodu tolik podstatné. Jedná se pouze o úvodní kapitoly.

Jádrem diplomové práce je soukromý, sociální a hospodářský život Alfréda Vraždy z Kunvaldu a jeho manželky, dětí a vnuků na polickém panství v průběhu let 1887 – 1945. Nejprve se dílo zaměří na vzájemné vztahy mezi zkoumanou rodinou a jejich osudy. Potom na to, jaké vztahy měli Vraždové z Kunvaldu s ostatními obyvateli ve vesnici Police.

---

⁴ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Police, fol. 152, 156.

⁵ DAVID, P. a SOUKUP, V. *Dějiny Hradů a tvrzí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 367.

⁶ MAŠEK, Petr. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*. I díl. Praha: Agro, 2010, s. 472.

Práce se bude snažit vysvětlit důvody místních lidí, proč se změnilo jejich chování ke zkoumanému rodu, které na počátku bylo dobré a na konci špatné. K tomu je potřeba nastínit sociální rozvrstvení a poměry na vsi.

Pátá kapitola se v krátkosti zmíní o vývoji železniční dráhy z Moravských Budějovic do Jemnice. Na postavení trati se podílel ve velké míře Alfréd Vražda, jenž se tímto činem pokusil o rozvoj hospodářství v kraji. Následující část se zaměří na hospodářskou stránku velkostatku a následky první pozemkové reformy, které velkostatkáře zasáhly.

Ústředním tématem diplomové práce je konfiskace polického zámku, velkostatku, hospodářských budov, strojů, zařízení, zemědělské půdy a lesů na základě dekretů prezidenta republiky v roce 1945 a odsun Marianny a jejích dětí z Československé republiky. Rodině byl zkonfiskován zemědělský majetek na základě dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. Všechny movitý a nemovitý majetek kvůli dekretu č. 108/1945 Sb. Taktéž se bude autorka textu zabývat důvody, proč rod přišel o zámek i s příslušenstvím, národní správou na zkonfiskovaném majetku a jeho následnou parcelací. Poslední, velmi stručná část diplomové práce se zaměří na osudy zámku po úmrtí Alfréda Vraždy v roce 1948 do současnosti.

2 Prameny a literatura

Prameny týkající se zkoumaného rodu jsou uloženy v Moravském zemském archivu v Brně ve fondu Rodinný archiv Vraždů.⁷ Jsou zde dokumenty týkající se této šlechtické rodiny od roku 1643 do roku 1945. Avšak ve fondu se vyskytuje velmi málo informací o Alfrédu Vraždovy z Kunvaldu. Poněkud více písemností se dochovalo od dcery Marianny a jejího manžela Eduarda Wickenburga a jejich dětí. Jedná se o majetkoprávní věci, osobní doklady a především o soukromou korespondenci. Poslední část fondu obsahuje fotografie posledních členů tohoto rodu a jejich příbuzných.

Ve stejném archivu ve fondu Velkostatek Police⁸ jsou uschovány materiály přinášející údaje o hospodářské situaci na polickém panství z let 1799 až 1945. Jsou to zejména úřední knihy a účetní přílohy.

Ve Státním okresním archivu Třebíč na pracovišti v Moravských Budějovicích jsou uloženy nejdůležitější spisy pro tuto diplomovou práci. Jde o prameny věnující se konfiskaci movitého, nemovitého a zemědělského majetku na velkostatku a zámku v Polici (taktéž i konfiskace ostatních obyvatel německé národnosti v Polici) a odsun Marianny, Eduarda a Marie Terezie, a to ve fondu: Okresní národní výbor Moravské Budějovice.⁹

Dalšími důležitými dokumenty jsou dekrety prezidenta republiky z roku 1945, které jsou zpřístupněné v edici Karla Jecha a Karla Kaplana.¹⁰

V textu byly použity taktéž prameny osobní povahy. *Obecní kronika Police*¹¹ zachycuje pohled na život místních lidí a mapuje sociální rozvrstvení obyvatel ve vesnici Police. V menší míře se v ní vyskytují i zprávy o zámku a zkoumané rodině, jako například informace o polickém lihovaru, o zásahu první pozemkové reformy na zámku atd.

---

⁷ Moravský zemský archiv, G 441 (Rodinný archiv Vraždů: Police (1601) 1643 – 1945), kart. 1–9, i. č. 1 – 110.

⁸ Moravský zemský archiv, F 183 (Velkostatek Police 1659 – 1945), kart. 1 – 4, i. č. 1 – 21.

⁹ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Vražda; Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Police – konf. majetku dle dekr. č. 108/45 Sb.; Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Police.

¹⁰ JECH, Karel a KAPLAN, Karel (eds.). *Dekrety prezidenta republiky 1940 – 1945. Dokumenty*. Brno: Nakladatelství Doplněk a Ústav pro soudobé dějiny, 2002.

¹¹ *Kronika obce Police (1914 – 1966)*.

Obecní kronika Police není jediný pramen zaznamenávající historické události ve vesnici. Další kroniku¹² sepsal místní významný učitel Josef Karpíšek, jenž se aktivně zapojoval do dění a aktivit v Polici. Časově je dílo vymezené od roku 1922 do roku 1935. Přestože se kronika zaměřuje především na dějiny polické školy, najdeme zde taktéž stručné dějiny vesnice a několik zmínek o Alfrédu Vražďovi, jedná se především o jeho vztah k místním obyvatelům a vesnici Police. Autorka diplomové práce pracovala s kopií, jež vytvořilo pracoviště v Moravských Budějovicích Státního okresního archivu v Třebíči pro potřeby Obecního úřadu Police.

V neposlední řadě byly použity paměti vnučky Alfréda Vraždy z Kunvaldu Marie Terezie *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich: eine Kindheit in Mähren*,¹³ s kterými bylo potřeba zacházet velmi kriticky, protože jde o její vzpomínky na dětství na polickém zámku, kde žila s rodiči, bratrem a prarodiči. Přesto lze v této publikaci získat zajímavé informace o vybavení interiéru polického zámku a o soukromém životě její rodiny do roku 1945. Informace z těchto pamětí krásně dokreslují celkový obraz ze zpráv získaných z pramenů úřednické povahy.

Starší dějiny polického zámku dokumentují s důrazem kladeným na architektonické úpravy objektu napsaná dvě díla od Miroslava Plačka: *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí*¹⁴ a *Hrady a zámky na Moravě a ve Slezsku*.¹⁵ Na stejnou tematiku s větším přihlédnutím na život polických majitelů se zaměřili Ladislav Hosák¹⁶ a znojemský historik Jiří Kacatl.¹⁷

Šlechtickým rodem Vražďů z Kunvaldu se zabýval velmi stručně ve své knize *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*¹⁸ Marek Mašek.

---

¹² KARPÍŠEK, Josef. *Kronika obce Police 1922 – 1935 (s retrospektivním zápisem)*. Police, 1922 – 1935.

¹³ WALDBOTT, Marietheres. *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich. Eine Kindheit in Mähren*. Wien: Kremayr & Scheriau, 1991.

¹⁴ PLAČEK, M. *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí*.

¹⁵ PLAČEK, M. *Hrady a zámky na Moravě a ve Slezsku*.

¹⁶ HOSÁK, L. *Historický místopis země Moravskoslezské*.

¹⁷ KACETL, J. a LAZÁREK, P. a MOLÍK, D. *Hrady a zámky moravsko-rakouského Podyjí slovem/ Burgen und Schlösser des österreichisch-mährischen Thayatal in Wort*.

¹⁸ MAŠEK, P. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*.

Zmínky o zkoumaném rodě najdeme i v různých slovnících, jako je *Ottův slovník naučný*¹⁹ či *Masarykův slovník naučný*.²⁰ Podrobněji se o Vraždech z Kunvaldu rozepsal ve svém článku uvedeném v časopise *Heraldika a genealogie* Miroslav Baroch,²¹ který se zaměřil hlavně na genealogii pánů z Kunvaldu a na jejich erb. V diplomové práci byly taktéž použity publikace,²² jež se týkaly konfiskace majetku na základě dekretů prezidenta republiky v roce 1945 a odsunu Němců, pro pochopení celé situace po válce.

---

¹⁹ Heslo Vražda z Kunvaldu. In: *Ottův slovník naučný. Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*. XXVI díl. Praha: J. Otto, 1907.

²⁰ Heslo Vražda z Kunvaldu. In: *Masarykův slovník naučný. Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí*. VII. díl. Praha: Akciová společnost, 1933.

²¹ BAROCH, Miroslav. 500 let draka – páni z Kunvaldu. *Heraldika a genealogie*. Praha: Klub pro českou heraldiku a genealogii, 2008, 41, č. 3 – 4.

²² DEJMEK, Jindřich a kol. *Československo. Dějiny státu*. Praha: Libri, 2018; ŠEBEK, Jaroslav. Divoký odsun. In: *Kapitoly z osvobození Československa 1945*. Praha: Academia, 2017; KUKLÍK, Jan a NĚMEČEK, Jan. Jak se připravoval odsun Němců. In: *Kapitoly z osvobození Československa 1945*. Praha: Academia, 2017; KUKLÍK, Jan. Dekrety prezidenta republiky. In: *Kapitoly z osvobození Československa 1945*. Praha: Academia, 2017.

3 Dějiny polického zámku do příchodu Alfréda Vraždy z Kunvaldu

Police své pojmenování pravděpodobně dostala od nedalekého kopce, z něhož bylo vidět na zdejší okolí. Vsi v této oblasti vykonávaly strážní služby a v případě nebezpečí zapalovaly na vyvýšeninách výstražné ohně.

Na základě archeologických nálezů lze datovat vznik osady do 11. – 12. století, kdy tuto oblast osídlilo slovanské obyvatelstvo. V písemných záznamech se ves Police objevila v roce 1343 za vlastníka Nevhlase z Police a vrcholně gotická tvrz v roce 1371 za Smila z Police. Ta měla původně půdorys lichoběžníku a měřila 24 x 19 m. Součástí objektu byly tři budovy, zalomený palác a ze tří stran byla tvrz ohraničená příkopem, kromě jižní strany, kde postačil svažité terén. Z původní vrcholně gotické tvrže se nám dochovalo do dnešní doby zdivo v západní části zámku z poloviny 14. století a valené klenby ve sklepení. Od roku 1437 vlastnil tvrz a vesnici Adam z Bačkovic. Adamovým synům, Janovi a Hynkovi z Bačkovic, tvrz nepostačovala svojí velikostí, a tak ji rozšířili východním směrem. Dovnitř vystavěli další dvě stavení, přeložili bránu do věžovitého výstupku, rozšířili jižní palác a postavili další bránu. V roce 1528 rod polický zámek prodal Janovi Tavíkovskému z Tavíkovíc. Ten se rozhodl přestavět vrcholně gotickou tvrz na goticko-renesanční a rovněž nechal postavit pivovar. Na tvrzi vznikl čtvercový dvůr, v jehož nároží byly tři oválné věže, a na nádvoří byl postaven ochoz s nástupním schodištěm. Ten spojoval obytné části. Podpíraly ho toskánské a tordované sloupky. Také byla do severní brány vložena patrová budova a postavena nová brána. Jeho syn Václav pokračoval v díle svého otce a ve třetí čtvrtině 16. století nechal přestavět tvrz na renesanční zámek. Přistavěl tři krátká křídla a jižní schodišťovou věž s renesanční předsíňkou. Nová křídla spojoval patrový arkádový ochoz. Oblouky na ochozu v přízemí lemovaly přepínavé pruty na toskánských sloupcích v kontrastu s horním patrem. V 1633–1821 se stali majiteli polického zámku Berchtoldové. Za jejich vlastnictví prošel zámek barokními úpravami v letech 1720–1730.²³

---

²³ PLAČEK, M. *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí*, s. 495 – 498; PLAČEK, M. *Hrady a zámky na Moravě a ve Slezsku*, s. 283 – 284; KACETL, J. a LAZÁREK, P. a MOHLÍK, D. *Hrady a zámky moravsko-rakouského Podolí slovem/ Burgen und Schlösser des österreichisch-mährischen Thayatal in Wort*, s. 40 – 41; HOSÁK, L. *Historický místopis země Moravskoslezské*, s. 172.

Též se nechalo postavit kratší křídlo vedoucí do parku a ve východní části se dostavělo druhé patro. Do dnešní doby se nám dochovala barokní kaple, jejíž nástropní malbu Boha Stvořitele a Vládce namaloval barokní malíř Josef Winterhalder mladší.

19. století přineslo zámku několik změn. Z hlediska architektonického vznikl u zámku volně řešený park. V roce 1821 prodal hrabě Karel Berchtold zámek Police za 150 000 zlatých Augustu Segur de Cabana. Segurové drželi zámek Police do roku 1860. V tomtéž roce jej koupilo město Znojmo, které ho již v roce 1872 prodalo Maxu Springerovi. Dalším majitelem byl hrabě Leopold Šternberg.²⁴ Ten byl rovněž majitelem zámku Zásmuky, ležícího nedaleko zámku a statku, Červený Hrádek²⁵ (původní název Poděhusy).

Červený Hrádek se nacházel ve Středočeském kraji v blízkosti dnešní vesnice Poděhusy, přibližně 11 km jihozápadně od města Kolína. Rod Vražďů z Kunvaldu ho koupil v roce 1738 ve zdevastovaném stavu, proto se rozhodli postavit na místě starého nový, barokní. V roce 1887 vlastnil Červený Hrádek Alfréd Vražďa z Kunvaldu, který ho vyměnil za zámek v Polici.²⁶ Nikde v publikacích nebylo uvedeno, proč se Alfréd rozhodl vyměnit svůj domov za objekt v Polici, přestože to pro něho znamenalo, přestěhovat se o mnoho kilometru dále (přibližně 140 km), z Kolínska až na jižní Moravu. Podle pamětí jeho vnučky, to nechápala ani jeho rodina. Přesto je zřejmé, že Vražďovi v Polici bydleli rádi.²⁷

---

²⁴ NEKUDA, V. *Moravskobudějovicko Jemnicko*, s. 784 – 785, 787.

²⁵ Hradů a zámků s názvem Červený hrádek se nacházelo v Českých zemích několik. Například Červený hrádek u Dačic, na Chomutovsku, u Příbrami a na Kolínsku. Vražďové však vlastnili pouze jeden, ten nedaleko Kolína.

²⁶ DURDÍK, Tomáš. *Ilustrovaná encyklopedie českých hradů*. Praha: Libri, 1999, s. 99 – 100; ŠIMEK, Tomáš a kol. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989, s. 76 – 77, SEDLÁČEK, August. *Hrady a zámky království Českého. Čáslavsko*. XII. díl. Praha: Argo, 1997, s. 315.

²⁷ WALDBOTT, M. *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich. Eine Kindheit in Mähren*, s. 35.

4 Vraždové z Kunvaldu

Příjmení z Kunvaldu používaly dva šlechtické rody, erbem a původem zcela rozdílné. Jedni byli Berkové z Kunvaldu²⁸ a druzí zkoumaná rodina.²⁹ Ta se hned od začátku svého vzniku rozdělila na dvě větve, na Dražické z Kunvaldu³⁰ a Vraždy z Kunvaldu, kteří měli ve svém erbu³¹ zlatého draka³² v modrém štítě.³³

Vraždové z Kunvaldu byl starý vladycký rod, jenž vlastnil drobný majetek v českých zemích a jehož členové se zpravidla věnovali úřednické kariéře³⁴ (vykonávali úřad hofrychtěře království českého,³⁵ krajského hejtmána či výběřčího daní atd.). K jejich nevelkému rodovému majetku patřily především statky Nové Martinice, Tomice, tvrz a ves Mirošov, Vlčoves, dvůr v Kralovicích na panství Uhříněves, statek Hojovice, Červený Hrádek, Chotouchov, Terešov, Tomici, Zahradčici a Lhotici. Poslední jmenovaná vesnice se přejmenovala na Vraždova Lhotice. Tento název jí zůstal do dnešní doby.

Stejně tak jako další rody i tato šlechtická rodina se snažila rozšířit svůj majetek a zvednout prestiž svého jména. To se jim podařilo roku 1759, kdy byli za své zásluhy a své věrné služby povýšeni do panského stavu.³⁶

---

²⁸ Berkové z Kunvaldu pocházeli z nižší šlechtické rodiny. Jejich erb měl podobu červeného štítu se šikmým zlatým pruhem.

²⁹ Heslo z Kunvaldu. In: *Ottův slovník naučný. Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*. XV. díl. Praha: J. Otto, 1900, s. 379.

³⁰ Dražičtí z Kunvaldu byl vladycký rod. Usídlili se v Praze, ale vlastnili drobný majetek i mimo hlavní město, například vsi Dražice, Němčice, Vtelno nad Jizerou, Klíčany a Hoštice. Rod vymřel v roce 1515.

³¹ Vraždové z Kunvaldu měli v erbu korunovaného zlatého draka v modrém štítě, který byl povýšen v druhé polovině 18. století. Měl podobu čtvercového erbu, kde v prvním a čtvrtém modrém poli byl zlatý korunovaný drak stojící na zelené trávě a v druhém a třetím červeně zlaté břevno. Uprostřed znaku byl srdečný korunovaný červený štítek s knížecím kloboukem, v němž bylo umístěné stříbrné břevno se zlatými iniciálami: F II., MT a LI.

³² Drak byl nejčastěji vyobrazován jako okřídlený plaz s obrovskou špičatou hlavou, s křídly a s tlamou sálající plameny. Také měl dvě nohy, orlí či lví, a tlustý zatočený ocas s ostnem na konci.

³³ Heslo z Kunvaldu. In: *Ottův slovník naučný. Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*, s. 379.

³⁴ Heslo Vražda z Kunvaldu. In: *Ottův slovník naučný. Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*, s. 1012; heslo Vražda z Kunvaldu. In: *Masarykův slovník naučný. Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí*, s. 747.

³⁵ Hofrychtěř byl úředník, který vykonával funkci dvorského sudího nad královskými městy.

³⁶ BAROCH, Miroslav. 500 let draka – páni z Kunvaldu, s. 147 – 150; HAMERNÍKOVÁ, Anna. *G441. Rodinný archiv Vraždů: Police (1601) 1643 – 1945*. Inventář. Brno: Státní oblastní archiv v Brně, 1988, s. 1; heslo Vražda z Kunvaldu. In: *Masarykův slovník naučný. Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí*, s. 747; heslo Vražda z Kunvaldu. In: *Ottův slovník naučný. Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*, s. 1012.

Původ Vražďů z Kunvaldu je dodnes nejasný a existují dvě teorie o jeho vzniku. Podle jedné z nich se v historii rod objevil již ve 14. století ve Slezsku a používal pouze přívlastek z Kunvaldu, který pravděpodobně odkazoval na jejich původní sídlo. Postupně přesídlili na Moravu a pak do Čech. Prvním známým členem byl Jan z Kunvaldu, od něhož odvozovala svůj původ nejen zkoumaná rodina, ale i jejich druhá větev - Dražičtí z Kunvaldu.³⁷

Jméno Vražda z Kunvaldu se vyskytlo v dějinách v 15. století u podkomořího císaře Zikmunda Lucemburského. Dle paměti Marie Terezie se v její rodině tradovala dvě vysvětlení, proč užívali toto zvláštní příjmení. Podle prvního existovalo panství Vražda, po němž se začali takto nazývat. Druhá teorie tvrdí, že tento přívlastek nabyli na základě bratrovraždy, kdy jejich předek Jan zabil ve rvačce bratra Václava. Důvodem bitky byla Janova láska k Václavově ženě Janě. Jako trest za zabití byl Jan odsouzen k tomu, aby jeho rod sto let užíval jméno Vražda. Potomkům se však toto příjmení zalíbilo, a tak se rozhodli si ho nechat napořád.³⁸ Avšak kromě paměti Marie Terezie v žádné další zkoumané publikaci či pramenu nebyly uvedeny informace, jak tento rod přišel ke svému jménu. Nelze tak vyloučit, že se jedná pouze o pověst, která se v rodině tradovala z generace na generaci.

Dle druhé teorie se tato česká vladycká rodina objevila v pramenech na počátku 15. století v hlavním městě českých zemí Praze a v jejím okolí. Prvními doloženými členy rodiny byli bratři Mikuláš a Jindřich z Kunvaldu, psáni také na Čečelicích, kde vlastnili tvrz. Dále k jejich majetku patřilo několik statků v blízkosti Prahy a na Mělnicku. Obě dvě teze se shodují na jménech a vývoji rodu od 15. století. Pouze ta druhá teze nesouhlasí s názorem, že Vraždové se v pramenech objevili již ve 13. století ve Slezsku.³⁹

---

³⁷ WALDBOTT, M. *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich. Eine Kindheit in Mähren*, s. 28; BOŘECKÝ, Jiří. Šlechtičtí studenti jezuitského gymnázia v Jihlavě a jejich rodiny. In:

Vlastivědný sborník Vysočiny. Oddíl věd společenských. X. díl. Jihlava: Muzeum Vysočiny Jihlava, 1997, s. 172; HAMERNÍKOVÁ, A. *G441. Rodinný archiv Vražďů: Police (1601) 1643 – 1945*, s. 1.

³⁸ WALDBOTT, M. *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich. Eine Kindheit in Mähren*, s. 28 –29.

³⁹ BAROCH, Miroslav. 500 let draka – páni z Kunvaldu, s. 146; heslo Vražda z Kunvaldu. In: *Ottův slovník naučný. Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*, s. 1012; MAŠEK, P. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*, s. 472.

Výrazněji se do dějin českých zemí zapsal Albrecht Vražda z Kunvaldu, který se v roce 1619 zúčastnil moravského stavovského povstání. Za to byl 30. 5. 1623 odsouzen k manství. Albrecht se chtěl z manství vykoupit, a proto komisi nabídl 1500 kop míšenských. Ta však peníze nepřijala, protože nabízený obnos byl nedostačující. Celkem byl jeho majetek odhadnut na 13 494 kop míšenských. Albrechtovi nezbývalo nic jiného, než aby 22. 6. 1624 přijal v léno svůj bývalý dědičný majetek.

Albrechtovu synu, Václavovi se podařilo vykoupit se z manství, a to po uhrazení 905 zlatých rýnských a 13 krejcarů za kvóty z manství a po zaplacení 4595 zlatých rýnských a 46 krejcarů za propuštění z manství. Získal tak nazpět rodinný majetek.

Jeho potomci se zasloužili o zlepšení společenského postavení rodu. Syn Bernard Vražda z Kunvaldu tomu přizpůsobil jak svůj pracovní, tak i soukromý život. Vstoupil do služeb císařské armády, kde dosáhl hodnosti kapitána. Po odchodu z armády se rozhodl pro kariéru státního úředníka, a proto se stal komisařem nad kontribucemi na odpočinku. Kvůli vzestupu společenské prestiže jeho rodiny si také vybíral své manželky, které pocházely z významných šlechtických rodů. Byl třikrát ženat. Nejprve s Marií Annou Alexiovnou ze Sternfeldu a Lovčic, potom s Marií Barborou Josefou Valdštejnovou a naposledy s Františkou z Harrachova. Jeho jediný syn p. Norbert Florian vstoupil do kláštera v Želivě, kde v roce 1772 zemřel. Bernardův bratr František Ignác měl tři syny. Ti narukovali do císařské armády, kde v roce 1778 zemřeli.

Pokračovatelem rodu se stal další Václavův syn Jan Nepomuk Václav, zvaný starší. Stal se nejvýznamnějším členem tohoto rodu, protože zastával velmi významné úřady. Od roku 1704 vykonával funkci jičínského krajského hetmana za rytířský stav, v roce 1735 se stal místosudím a v roce 1743 komorníkem království českého. Byl ženatý s Hedvikou Alžbětou z Funken, s níž měl čtyři děti, Františka de Paula Vraždu (stal se členem jezuitského řádu), Josefa Františka, Helenu Marii a Jana Nepomuka Václava mladšího. Poslední zmiňovaný syn šel ve šlépějích svého otce a vstoupil do státních služeb, sloužil u apelačního soudu a u zemských desek, byl místopísařem, místosudím a místokomorníkem království českého.⁴⁰

---

⁴⁰ BAROCH, M. 500 let draka – páni z Kunvaldu, s. 147 – 150; BOŘECKÝ, J. Šlechtičtí studenti jezuitského gymnázia v Jihlavě a jejich rodiny, s. 172 – 173.

Za své zásluhy byl v roce 1759 se svými příbuznými Dominikem Václavem Kryštofem, Josefem Janem Nepomukem Mikulášem a Janem Nepomukem Karlem Jáchymem povýšen do panského stavu.⁴¹

Jeho jediný syn Jan Nepomuk, jenž se narodil v roce 1824 na Červeném Hrádku, se stal státním úředníkem a vykonával funkci krajského hejtmana v Jablonci nad Nisou. Oženil se v Košicích s uherskou šlechtičnou Marií Mariass de Batisfalva, s níž měl syna Alfréda. Zemřel 26. 3. 1884 v 60 letech.⁴²

---

⁴¹ Heslo Vraždové z Kunvaldu. In: *Otův slovník naučný. Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*, s. 1012; BAROCH, M. 500 let draka – páni z Kunvaldu, s. 150; MAŠEK, P. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*, s. 472.

⁴² BAROCH, M. 500 let draka – páni z Kunvaldu, s. 151.

5 Alfréd Vražda z Kunvaldu a jeho rodina

Svobodný pán Alfréd Vražda z Kunvaldu se narodil 14. 6. 1855⁴³ na zámku v Červeném Hrádku⁴⁴ a vystudoval obor hospodářství v Praze. Jeho vnučka Marie Terezie dědečka popsala jako středně vysokého přísného muže s holou a kulatou hlavou, jenž uměl v lidech vzbudit respekt i radost, byl výborným hospodářem, vášnivým kuřákem a dbal vždy na svůj vzhled a oblečení. Rád nosil lněné bílé košile s vysokým límcem, hedvábné kravaty a šedivé či tvídové obleky z nejkvalitnějších materiálů (viz citace)⁴⁵ „*Fast alles kam aus England: feine Leinenhemden, immer weiß, mit gesteiften Kragen, an dem kleine Ecken, sogenannte Vatermörder, abstanden. Große, schwere Seidenkrawatten waren locker um den Kragen geschlungen. Seine Anzüge, grau oder in Tweedfarben, waren aus dem feinsten Material, und seine Hüte, Mäntel, vor allem aber die Capes erregten mein Entzücken.*“⁴⁶

Jeho ženou se stala hraběnka Terezie ze Stubenbergu. Ta se narodila 15. 4. 1862 ve Vídni.⁴⁷ Manželé spolu byli přes 60 let a jejich manželství bylo pravděpodobně velmi šťastné. Terezie jako správná žena tehdejší doby stála vždy po boku svého muže a byla mu oporou. Náplní Tereziina života bylo starat se a dohlížet na chod domácnosti (což v této době bylo úkolem každé šlechtičny) tak, aby vše na zámku fungovalo, např. domlouvala s kuchařkou jídelníček, kontrolovala zásoby atd. Její velkou vášní bylo starat se o slepice francouzského plemene Favroles, které se staly její chloubou a zálibou.⁴⁸ Jestliže Terezie měla na starost domácnost, tak její manžel se staral o chod velkostatku, tedy alespoň do doby, než zemřel syn Josef. Alfréd a Terezie si nikterak moc nepotrpěli na společenský život. Zúčastňovali se hodů a navštěvovali se s několika přáteli a příbuznými. Mezi jejich přátele patřil například majitel nedalekého hradu Bítova baron Haas, majitelé jemnického zámku Pallaviciniové, polický doktor Meduna atd.⁴⁹

---

⁴³ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kar. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová Vražda, fol. 21.

⁴⁴ BAROCH, M. 500 let draka-páni z Kunvaldu, s. 151.

⁴⁵ WALDBOTT, M. *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich. Eine Kindheit in Mähren*, s. 19.

⁴⁶ Tamtéž, s. 19.

⁴⁷ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kar., 181, i. č. 203, složka Police, fol. 85.

⁴⁸ Tamtéž, s. 7 – 8.

⁴⁹ WALDBOTT, M. *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich. Eine Kindheit in Mähren*, s. 138 – 154.

5.1 Alfréd Vražda a jeho děti

Alfréd a Terezie Vraždovi měli tři děti. Nejstarší dcera Johanna (1883–1936) se provdala za Rudolfa von Mindla, s nímž se přestěhovala do Budapeště. Podle vzpomínek Marie Terezie však toto manželství její rodiče (hlavně Alfréd) nepodporovali a za toto rozhodnutí jí zavrhli, protože Rudolf byl ženatý muž, jenž se kvůli ní rozvedl, aby si jí následně mohl vzít (viz citace).⁵⁰ „*Tante Janka, wie sie in der Familie genannt wurde, brannte mit einem verheirateten Husarenoffizier, der sehr fesch gewesen sein muß, durch, heiratete ihn nach seiner Scheidung und wurde von ihren Eltern – meinen Großeltern – verstoßen und enterbt. Ihr Name durfte in der Familie nicht mehr genannt werden.*“⁵¹ Johanně v budoucnu toto rozhodnutí přineslo těžkosti a opovržení společnosti, které nakonec vedly k rozvodu s Rudolfem.⁵²

Šťastnější výběr při volbě svého partnera měla druhá dcera Alfréda a Terezie Marianna (1887–1897), jež si rovněž vzala příslušníka cizí šlechty Eduarda Ernesta z Wickenburgu.⁵³ Eduard Ernest z Wickenburgu během první světové války narukoval do armády na straně Rakouska-Uherska, kde dosáhl na hodnost podplukovníka.⁵⁴ V roce 1922 se oženil s Mariannou Vraždovou.⁵⁵ Společně s Alfrédem a Terezíí žili na polickém zámku a též vlastnili dům v Gmundenu v Rakousku, kde pobývali v období letních prázdnin.⁵⁶ Oproti jeho tchánovi Alfrédovi, Eduard miloval společenský život a proslul svojí zálibou v cestování. Navštívil mnoho exotických zemí (např. byl v Africe, kde navštívil Etiopii, Somálsko a Keňu; také procestoval Jižní Ameriku). Byl to velmi vzdělaný a zkušený muž, který se po celý svůj život stýkal s významnými vědci a cestovateli. V pozdější době o svých cestách přednášel a vydal knihy. Jeho další vášní byl lov.⁵⁷ Zemřel v roce 1935.⁵⁸

---

⁵⁰ WALDBOTT, M. *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich. Eine Kindheit in Mähren*, s. s. 30 – 31.

⁵¹ Tamtéž, s. 30 – 31.

⁵² Tamtéž, s. 31.

⁵³ Šlechtický rod Wickenburg odvozoval svůj původ od italské šlechtické rodiny Capellovců. Tento rod pochází z italského města Rimini. V 17. století získali šlechtický velkostatek Wickenburg a možnost užívat titul svobodný pán Wickenburg. Ve znaku měli klobouk a vojenskou přilbu.

⁵⁴ WALDBOTT, M. *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich. Eine Kindheit in Mähren*, s. 69 – 71.

⁵⁵ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Vražda, fol. 28.

⁵⁶ WALDBOTT, M. *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich. Eine Kindheit in Mähren*, s. 69 – 71.

⁵⁷ HAMERNÍKOVÁ, A. *G 441. Rodinný archiv Vraždů: Police (1601) 1643 – 1945*, s. 2; WALDBOTT, M. *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich. Eine Kindheit in Mähren*, s. 69 – 71.

⁵⁸ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Vražda, fol. 10.

Jeho žena Marianna ho přežila o 52 let, zemřela v roce 1987. Její smrtí vymřel rod Vraždů z Kunvaldu po přeslici.⁵⁹

Z manželství vzešly dvě děti, starší syn se jmenoval Eduard po otci a dcera Marie Terezie (autorka citovaných pamětí). Marii Terezii se dostalo domácí výuky, taktéž bratr Eduard absolvoval nejprve domácí výuku, nicméně v pozdějším věku byl poslán do jezuitské školy v Rakousku. Ta byla však po anšlusu Rakouska Německou říší v roce 1938 uzavřená. Následně nastoupil do hospodářské školy v Bavorsku a nakonec přešel do školy v Mnichově. Zde se dobrovolně přihlásil jako důstojnický čekatel k německému letectvu, kde byl přijat. Před narukováním podstoupil německou pracovní službu v polovojenské organizaci. Potom narukoval k letectvu, kde mu byla záhy při zdravotní prohlídce zjištěna srdeční vada, na základě které byl propuštěn z letectva a vrátil se domů do Police. Tato srdeční vada mu zabránila bojovat v druhé světové válce.⁶⁰

Kromě dvou zmiňovaných dcer se Alfrédovi a Terezii Vraždovým narodil v roce 1890 syn Josef. Ten se na rozdíl od svých sester narodil na polickém zámku. Josef za první světové války dobrovolně narukoval jako mladý důstojník do armády. Sloužil na východní frontě, tam za záhadných okolností 25. června 1915 zemřel. Jeho úmrtí je dodnes zahaleno tajemstvím. Byl nalezen zastřelený během hlídky na stráž. Nikdy se nepřišlo na to, kdo a proč ho zastřelil. Jeho neteř se domnívala, že nešlo o nehodu, ale o vraždu. Údajně měl Josefa zabít jeden z důstojníků, který na něho žárlil pro jeho oblíbenost u mužstva. Toto podezření se však nikdy neprokázalo.

Josefova smrt byla pro jeho rodiče a celou rodinu tragedií, nejenže jim zemřel milovaný syn, ale také jediný mužský potomek a pokračovatel rodu. Alfréd a Terezie byli z této situace tak zdrceni, že na polickém panství zakázali vyslovovat synovo jméno. Alfréd Vražda z Kunvaldu se po smrti svého syna uzavřel v zámku a přestal vycházet ven. Nechodil ani na procházky, místo toho se každý den procházel dvě hodiny po terase. Také ztratil zájem o hospodářství.⁶¹ Všechny dvory, patřící velkostatku, pronajmul do začátku druhé světové války Leopoldovi Steinovi z Nových dvorů a Ladislavovi Kohnovi z Jemnice.⁶²

---

⁵⁹ MAŠEK, P. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*, s. 472.

⁶⁰ WALDBOTT, M. *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich. Eine Kindheit in Mähren*, s. 73 – 76.

⁶¹ Tamtéž, s. 35 – 37.

⁶² HAMERNÍKOVÁ, A. *F 187. Velkostatek Police 1659 – 1945*, s. 2.

Terezie zase dlouhé hodiny sedávala u Josefovy fotografie, se které nespouštěla oči (viz citace).⁶³ „Hinter ihm, auf einer Staffelei, ein Porträt von Onkel Jozsi in einfacher Kadettenuniform: das Bild eines jungen Mannes mit fröhlichen braunen Augen. Manchmal, wenn ich in den Salon kam, konnte ich meine Großmutter beobachten, wie sie gedankenverloren vor dem Schreibtisch saß und das Bild unverwandt ansah.“⁶⁴

---

⁶³ WALDBOTT, M. *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich. Eine Kindheit in Mähren*, s. 37.

⁶⁴ Tamtéž, s. 37.

6 Polický zámek za Vraždů z Kunvaldu

Polický zámek za Vraždů z Kunvaldu (s menšími úpravami platí dodnes) měl podobu nepravidelného, dvoupatrového, čtyřkřídlého renesančního objektu s vnitřním dvorem, jenž byl obklopený krásným a upraveným parkem.⁶⁵

Dovnitř do budovy se vcházelo velkými tmavými vraty, nad nimiž byl umístěn nápis „*Léta Panie XVXXXIV tato kameni dal gest udělati urozeni Pan Jan Tawikovský z Tawikowicz a na Policzi, Hegtman Hradu Znogemskiho 1534.*“⁶⁶ Nápis byl odstraněn během okupace německými vojsky.⁶⁷ Tímto vstupem se člověk dostal do zmiňovaného dvora. Po levé části, vedle vjezdu do dvora, byl situován byt Tomáše Valeny, kde bydlel s manželkou a dvěma dětmi. Jako jediný ze sloužících bydlel na zámku i se svojí rodinou. Naproti bytu byla umístěna ukládací místnost na lyže a kabáty majitelů panství. Po pravé straně nádvoří se nacházela nejstarší část. Odkud vedly schody, obklopené čtyřmi zakroucenými pískovcovými sloupy, do kuchyně. Vedle kuchyně bylo skladiště, spíž a místnost pro ovoce, například na hrušky, jablka, kdoule, švestky a hrozny. V těchto prostorách byla také jídelna pro sloužící, komorné, dvě hlavní kuchařky a dvě pomocné, zahradníky, kočího a šoféra černého auta značky Praga. Vychovatelé a učitelé dětí jedli společně s majiteli panství v hlavní jídelně. V levé části dvora stála galerie s arkádami. Na jižní straně zámku byly situované dvě terasy. Na této straně objektu byla postavena také věž, kde byl kulatý pokoj pro hosty.

V prvním patře se nacházely nejdůležitější místnosti na zámku, jelikož zde byly situované soukromé pokoje vlastníků objektu. Vyskytovala se zde pánská ložnice, šatna a toaletní pokoj Alfréda Vraždy, dámská ložnice Terezie Vražďové, dvoulůžková ložnice a krejčovská dílna. Oddělené ložnice měla rovněž se svým manželem Marianna Wickenburgová, která zde měla i malý salón. V neposlední řadě zde byly dětské pokoje vnoučat Alfréda a Terezie, Marie Terezie a Eduarda.⁶⁸

---

⁶⁵ PLAČEK, M. *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí*, s. 495; PLAČEK, M. *Hrady a zámky na Moravě a ve Slezsku*, s. 283.

⁶⁶ MEDUNA, Ludvík. *Z historie Police u Jemnice. Příspěvek k dějinám jihozápadní Moravy*. Třebíč: Osvětová beseda v Polici a Dům osvěty B. Václavka v Třebíči, 1969, s. 21.

⁶⁷ Tamtéž, s. 22.

⁶⁸ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kar., 181, i. č. 203, složka Police, fol. 180 – 184; WALDBOTT, M. *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich. Eine Kindheit in Mähren*, s. 33 – 56.

Na polickém zámku byly též reprezentativní místnosti, jako byl velký salon s freskovým stropem s předsíní, kuřácký pokoj, velká a malá jídelna, oválný salon a knihovna. V prvním patře nechyběly ani čtyři hostinské pokoje, kanceláře velkostatkáře, krásná barokní, dodnes zachovalá kaple a koupelna.⁶⁹ Ta byla na zámku postavena až po roce 1930, po zavedení elektrického proudu v Polici.⁷⁰ Ve své době to byla velmi pokroková koupelna. Měla namontovaný elektrický bojler, který zajišťoval teplou vodu. Velkým nedostatkem místnosti bylo jakékoliv topení.

Druhým patrem vedla dlouhá chodba, jež ústila do několika pokojů. Nacházely se zde pokoje pro sloužící, dva hostinské pokoje a v několika dalších místnostech měl umístěné své trofeje a suvenýry z cest Eduard Ernest Wickenburg. V objektu se rovněž nacházelo pár pokojů, které za Vraždů z Kunvaldu nebyly obývané.⁷¹

2. února roku 1909 vypukl na zámku požár. Ten zasáhl především východní část zámku a postihl 16 pokojů. Taktéž byla zasažena věž, jež přišla o původní hodinový stroj a barokní kopuli. Jelikož na obnovu původní barokní kopule nebyly peníze, nahradilo ji jednoduché zakončení věže. To je zde dodnes. U požáru zasahovaly hasičské dobrovolné sbory z Police, Lubnice a Korolup.⁷²

Kolem zámku se rozkládal park, kde rostlo nespočetné množství stromů, křoví, houštin a květin. Vraždové z Kunvaldu dbali na to, aby byl park hezký, a tak se snažili ho co nejvíce udržovat. Všechny květiny a stromy, které se zde byly vysázeny, měly přesně vymezené místo a byly rozděleny podle skupin. V parku nechyběla kaštanová alej, po celém parku byly rozprostřeny různé druhy květin, jako byly například sněženky, narcisy, prvosenky a tulipány, kosatce, pivoňky, keřové růže, rezeda, levandule, hortensie a nespočetné množství různých druhů stromů (hlavně ovocné stromy, ale i neobvyklé exotické stromy, jako byl fikovník). K parku a zámku patřilo zahradnictví, dům zahradníka s malou starou věží. V zahradnictví se nacházely skleníky, kde se pěstovaly sazenice různých druhů květin a palmový dům, kde byly umístěné palmy a kamélie.⁷³

---

⁶⁹ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kar., 181, i. č. 203, složka Police, fol. 180 – 184; WALDBOTT, M. *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich. Eine Kindheit in Mähren*, s. 33 – 56.

⁷⁰ *Kronika obce Police (1914 – 1966)*, s. 125.

⁷¹ WALDBOTT, M. *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich. Eine Kindheit in Mähren*, s. 36 – 56.

⁷² MEDUNA, L. *Z historie Police u Jemnice. Příspěvek k dějinám jihozápadní Moravy*, s. 33;

DAVID, P. a SOUKUP V. *Dějiny hradů a tvrzí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 367.

⁷³ WALDBOTT, M. *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich. Eine Kindheit in Mähren*, s. 57 – 63.

Před skleníky byla rozmístěna pařeniště, v nichž se pěstovala zelenina, například kapusta, zelí, kedlubny, kvěťáky, mrkev, červená řepa, pórek, salát, rané brambory, chřest, křen a rebarbora. Zelenina se nepěstovala pouze pro potřeby majitelů zámku, ale i pro potřeby místních obyvatel.

V parku bylo i místo, které se nikterak neupravovalo, rostla zde pouze tráva, kde se pásala v letních měsících zvířata. Rovněž se zde nacházely koňské stáje, vedle nichž byla místnost, kde se chovaly slepice, a garáž na auto. Dále vybudovaný sklep, v němž se ukládal led, a teplota se v něm pochybovala okolo 0 stupňů. Uchovávaly se zde potraviny, které potřebovaly chlad, například ulovená zvěř. Na konci parku byl umístěn kolotoč pro děti.

Na druhé straně polického zámku byly umístěné hospodářské budovy velkostatku; lihovar, vedle něho chlívký (chovala se prasata, krávy a býci), nad nimi byly byty pro deputátníky a kanceláře, vedle byla kovárna a sýpka. Dohromady polický zámek s velkostatkem a parkem tvořil jeden celistvý areál a celek.⁷⁴

---

⁷⁴ WALDBOTT, M. *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich. Eine Kindheit in Mähren*, s. 57 – 63; Interview s TESÁŘEM, Josefem, bývalý správce polického zámku. Police 22. 2. 2020.

7 Sociální rozvrstvení obyvatel v Polici a vztahy místních s Alfrédem Vraždou a jeho rodinou

V období 1887–1948, kdy v Polici bydleli Vraždové z Kunvaldu, ve vsi žilo průměrně 800 obyvatel. Většina obyvatelstva se hlásila k české národnosti, avšak ve vesnici se nacházely i další, jako byla německá (k ní se přihlásilo 5 lidí), litevská (1), rumunská (2) a anglická (1) národnost. Nejvíce lidí se zde živilo zemědělstvím a dělnickou prací. Ti samozřejmě nebyli nikterak bohatí a nevlastnili mnoho majetku. V Polici žil pouze jediný šlechtický rod, jenž žil na zámku uprostřed vesnice. Alfréd Vražda z Kunvaldu a jeho rodina se stali pro ves velmi důležitými, protože patřili k největším, nejbohatším a nejvlivnějším osobám v okolí. Ovlivňovali život několika místních, kteří na nich byli závislí, protože je zaměstnávali. Vraždovi se snažili přijímat na svůj velkostatek i na zámek především obyvatele Police. Denní plat dělníků na velkostatku se pohyboval mezi 20 halíři až 1,4 korunami československými. Za práci na zahradě platil Alfréd mužům 1 korunu československou, dětem a ženám 80 haléřů za den, za řezání dřeva zaměstnanci dostávali 80 haléřů, stejný plat dostávali rovněž lesní dělníci a stavaři 2,4 korun za den.

Kromě majitele velkostatku a jeho zaměstnanců v Polici žilo několik rolníků (půlláníků, čtvrtláníků, podsedků a chalupníků), domkařů a řemeslníků, jako byl kolář, kovář, truhlář, zámečník, řezník, obuvník, bednář, krejčí, několik tesařů, zedníků, kožešníků a tkalců. V Polici taktéž existoval obchod se zemskými plodinami a ovocem a před vznikem železnice zde bylo několik formanů. Ti informovali místní obyvatelé o novinkách ve světě.⁷⁵

Alfréd Vražda z Kunvaldu a jeho rodina se snažili s místními lidmi vždy vycházet dobře. Přesto mezi nimi byly dosti značné sociální rozdíly. Rodina byla na poměry místních obyvatel hodně zámožná, vlastnila rozsáhlý majetek a pozemky. Taktéž se jako jediná šlechtická rodina ve vesnici odlišovali způsobem života a do všedních záležitostí obce se nikterak nepletli.⁷⁶

---

⁷⁵ *Kronika obce Police (1914 – 1966)*, s. 65, 70, 78, 79, 106.

⁷⁶ HAMERNÍKOVÁ, A. *F 187. Velkostatek Police 1659 – 1945*, s. 1; *Kronika obce Police (1914 – 1966)*, s. 65.

Vesnice Police byla na svou dobu poměrně moderní, své obyvatele se snažila všelijak podporovat, pořádala různé akce pro děti a dospělé a zřizovala různé spolky, do kterých se mohli lidé zapojit. Přestože ves organizovala mnoho aktivit, podle místního kronikáře, se těchto událostí nezúčastňovala zkoumaná šlechtická rodina. Vražda ani jeho syn a zeť nikdy neagitovali na funkci starosty, žádný člen z jejich rodiny nebyl členem v žádném vesnickém spolku, nezúčastnili se žádných politických a stranických schůzí a akcí, Alfrédovy děti i vnoučata nikdy nechodily do místní školy, ale měly své vychovatele a učitele. Přesto se nedá úplně říci, že by jim osudy vesnice a obyvatel byly lhostejné. Vraždové z Kunvaldu se zapojovali, pokud byla potřeba jejich pomoci. Alfréd se staral o všechny obecní parky a o celkovou obecní zeleň v Polici, jako například o zeleň u lípy svobody, která zde byla vysazena při prvním výročí založení Československé republiky, nebo o zeleň u pomníku padlých vojáků, jenž byl vysvěcen 25. 5. 1923 a sloužil jako připomínka padlých vojáků z Police za první světové války. Tento pomník byl vybudován vsí Police s peněžním přispěním Alfréda Vraždy z Kunvaldu.⁷⁷

Dále se zajímal při zřízení zdravotního střediska v Polici. Zdravotní středisko nebylo vítáno pouze touto vesnicí, ale i těmi okolními: Kostnikami, Kdousovem a Jiraticemi. Přestože žádost o jeho zřízení byla podána již v roce 1897, zdravotnický obvod (za života Alfréda Vraždy byli ve vesnici dva doktoři, Karel Votoček a Bohuslav Meduna) vznikl v Polici až v roce 1904 kvůli nesnázím způsobeným městem Jemnice, které toto rozhodnutí bralo jako konkurenci a snažilo se vzniku zdravotního obvodu v Polici zabránit.⁷⁸

Velkostatkář rovněž pomohl s opravou zdejší cesty v ulici Palackého, dříve židovské. Tato cesta byla podle pramenů v ubohém stavu a potřebovala nutně opravit. Obec však neměla finance na její rekonstrukci, a tak se zdejší řídící učitel Karpíšek obrátil o pomoc na velkostatkáře, který přispěl 500 vozy stěrku.⁷⁹

Alfrédu Vraždovi nebyl lhostejný ani hospodářský vývoj v regionu, a proto se podílel na jeho rozvoji, a to tím, že pomohl vybudovat železniční trať vedoucí z Moravských Budějovic do Jemnice.⁸⁰

---

⁷⁷ KARPÍŠEK, J. *Kronika obce Police 1922 – 1935 (s retrospektivním zápisem)*, s. 54 – 58; *Kronika obce Police (1914 – 1966)*, s. 62 – 224; Interview s TESAŘEM, Josefem, bývalý správce polického zámku. Police 22. 2. 2020.

⁷⁸ KARPÍŠEK, J. *Kronika obce Police 1922 – 1935 (s retrospektivním zápisem)*, s. 35 – 39; *Kronika obce Police (1914 – 1966)*, s. 56 – 57.

⁷⁹ KARPÍŠEK, J. *Kronika obce Police 1922 – 1935 (s retrospektivním zápisem)*, s. 59.

⁸⁰ *Kronika obce Police (1914 – 1966)*, s. 75.

8 Chudoba a nezaměstnanost ve vsi Police v první polovině 20. století

Po první světové válce v kraji zavládla krize a zvyšovala se nezaměstnanost. Podpory v nezaměstnanosti byly malé, dostávalo se přibližně 12 korun československých na rodinu, což bylo nedostačující. Navíc ceny potravin byly vysoké a stále rostly nahoru. Začal stagnovat obchod a průmysl. Ten již před první světovou válkou v této oblasti nebyl nikterak rozšířený, jednalo se spíše o zemědělsko-řemeslný region. Lidé často neměli za co nakoupit potraviny, neměli co jíst anebo konzumovali velmi nekvalitní potraviny. Na špatné poměry obyvatel Police si stěžoval místní důvěrník politické dělnické organizace Tomáš Novák, který podal 1. 2. 1919 stížnost okresní politické správě v Moravských Budějovicích. Dle něho lidé často nedostávali základní potraviny, jež jim měly být přiděleny a na něž měli mít právo, jako bylo aprotizační mýdlo, tuky a mléko. Mouku sice obdrželi, ale pouze nekvalitní, kvalitní si údajně nechal podle p. Nováka sám obchodník. Okresní politická správa v Moravských Budějovicích celý případ prošetřila a po jejích vyšetření došlo v Polici k částečné nápravě situace.

Přesto se stávalo, že lidé trpěli podvýživou a nedostatkem imunity, a to leckdy vedlo k různým nemocem. Například po skončení první světové války zemřelo v Polici 6 lidí na tuberkulózu.⁸¹ Problém s nezaměstnaností, drahotou potravin a problém s ustrnutím průmyslu a obchodu trval zhruba pět let, než se v kraji obnovila alespoň částečně ekonomika a lidé se začali mít lépe.

Byla to těžká doba pro zemědělské dělníky a drobné rolníky, kteří se proto začali organizovat v sociálně demokratické straně a v odborovém sdružení. Strana a odbory jim slibovaly zlepšení jejich životních poměrů a pomoc dostat se z chudoby. Proto tyto organizace usilovaly především o zvýšení platů svých členů. K tomu, aby dosáhly svých cílů, organizovaly různé stávky. V blízkém okolí Police se pořádalo několik protestů a stávek dělníků a rolníků vůči svým zaměstnavatelům, například v Jemnici, Písečné a v Uherčicích. Nepokoje neprobíhaly pouze na zemědělských velkostatech, ale taktéž docházelo v okolních městech a vesnicích k rabování obchodů. Akce měly společný cíl, a to vzdor proti buržoazní vrstvě a zlepšení kvality jejich života.⁸²

---

⁸¹ *Kronika obce Police (1914 – 1966)*, s. 97, 103, 104, 110.

⁸² Tamtéž, s. 101 – 103, 110.

Okolní události měly vliv i na obyvatele Police. V neděli 9. 3. 1919 svolal místní domkař Tomáš Novák, člen sociálně demokratické strany v Polici, do místní hospody Matěje Kundráta setkání většiny dělníků a deputátníků velkostatkáře Alfréda Vraždy. Důvodem svolání schůze bylo zlepšení podmínek pro zaměstnance velkostatku, především zvýšení jejich mzdy. Na tomto ustanovení se všichni zúčastnění domluvili a záhy vyslali delegaci k majiteli místního zámku, aby ho seznámili s jejich požadavky. Pokud by Alfréd Vražda nepřistoupil na zvýšení platů, byli rozhodnuti stávkovat. Na rozdíl od okolních velkostatkářů se Alfréd Vražda z Kunvaldu snažil se svými zaměstnanci dohodnout. Po jednání s nimi dospěli dohromady k vzájemné dohodě, která zaručovala zvýšení výplaty. Tím velkostatkář zabránil stávce v jeho firmě. Přestože nikde nebyl uveden důvod, proč se Alfréd Vražda takto rozhodl, je pravděpodobné, že byl ovlivněn okolními stávkami a nechtěl dopustit, aby i na jeho velkostatku docházelo k rabování či stávkám, které by vedly k přerušení práce na velkostatku.

Přestože se postupně zlepšovala životní úroveň obyvatel Police, strana sociální demokracie ve vsi sílila. V roce 1928, ve volbách do okresního zastupitelství, ze 7 politických stran byla třetí nejoblíbenější. V roce 1935 byla již na druhém místě z 10 volených stran. Toto navýšení hlasů zapříčinila patrně mezinárodní hospodářská krize v roce 1929. Ta měla za následek opětovnou hospodářskou krizi, která vedla ke snížení životní úrovně pracujícího lidu. Znovu v kraji rostla nezaměstnanost a zadluženost. Lidé neměli na zaplacení nájmu, daní, ale ani na základní potřeby, jako byly potraviny.⁸³ Dělníci a rolníci se o to více spojili a organizovali se nadále v politických a odborových sdruženích. Již to nebyla pouze strana sociálně demokratická a odbory, které v Polici bojovaly o zlepšení životně úrovně utlačovaných a vykořisťovaných lidí, ale v 30. letech 20. století se ve vsi a rovněž i mezi personálem velkostatku objevili lidé sympatizující s názory Komunistické strany československé.

Situace se mnohem více zhoršila během druhé světové války, kdy lidem ještě více poklesla jejich životní úroveň a zároveň se objevil strach o přežití. Za druhé světové války se zavedly lístky na potraviny a spotřební zboží, jako bylo uhlí, textil a obuv.⁸⁴

---

⁸³ *Kronika obce Police (1914 – 1966)*, s. 102, 103, 120, 121, 124, 127, 137.

⁸⁴ Tamtéž, s. 142, 148, 163.

Avšak potravin a spotřebního zboží bylo čím dál tím méně. Postupně tak rostl odpor vůči bohatým lidem, ale hlavně k německé populaci.⁸⁵ Zloba k Němcům vyvrcholila po druhé světové válce, kdy po celé Československé republice byli prohlášeni za nepřítelé státu a byli odsunuti. Jelikož se přijala objektivní vina Němců, museli z obnovené republiky odejít všichni němečtí obyvatelé až na výjimky, a to bez ohledu na to, jestli se zpronevěřili Československé republice, nebo ne.⁸⁶

Tyto všechny uvedené události měly vliv na postupně se měnící pohled místních obyvatel na rodinu Vraždy z Kunvaldu. Rod za druhé světové války netrpěl chudobou ani bídou. Rovněž se během druhé světové války snažili dobře vycházet s německými úřady, přestože s nimi nesympatizovali a nikterak jim nepomáhali, chtěli pouze přežít v klidu válku. Nejhorší však byl fakt, že dcera Alfréda Vraždy Marianna Wickenburgová neměla ani české občanství, ani českou národnost. Tyto okolnosti rozdělily vesnici na dva tábory, na ty co chtěli, aby jim byl zkonfiskován jejich majetek, a na ty, co dané rodině chtěli pomoci a zastávali se jich.⁸⁷

---

⁸⁵ *Kronika obce Police (1914 – 1966)*, s. 142, 148, 163.

⁸⁶ DEJMEK, J. a kol. *Československo. Dějiny státu*, s. 406 – 411.

⁸⁷ WALDBOTT, M. *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich. Eine Kindheit in Mähren*, s. 179 – 182; 197 – 203,

9 Železniční dráha Moravské Budějovice – Jemnice

Jak již bylo výše napsáno, Police se nacházela na jihozápadní Moravě nedaleko města Jemnice, které bylo vždy velmi důležitým hospodářským střediskem v Podyjské oblasti. Ta měla vždy skvělé přírodní podmínky a vedly zde důležité dopravní cesty a obchodní stezky z Jindřichova Hradce přes Bítov do Znojma. Kraj ale během let upadal a chudl, zpusťovala ho třicetiletá válka a habsburská monarchie neměla zájem obnovit jeho dřívější prosperitu.

Region se vzdaloval od nových moderních obchodních tras i nově vznikajících železničních spojů, vedoucích do hlavního města monarchie, do Vídně. První železnice na jihozápadní Moravě vedla z Vídně před Znojmo do Jihlavy, tedy zcela mimo Jemnicko. Situace se zlepšila v poslední třetině 19. století, když se začaly v této oblasti kvůli lepší komunikaci s okolím stavět silnice a poštovní stanice (v Polici poštovní úřad vznikl v druhé polovině 19. století).⁸⁸ Rovněž se začal připravovat plán na postavení nové železniční tratě. Ta měla původně propojit dvě důležitá česká města - České Budějovice a Brno. Rozhodnutí tak nebylo důležité jenom z hospodářského hlediska, ale bylo důležité i z národního ohledu, protože všechny cesty vedly do hlavního města Vídně se záměrem opomenout propojit všechna důležitá česká a moravská města. Postavení nové cesty, jež by spojila dvě velká česká města, bylo vítáno především českým lidem. Naopak Vídeň viděla v postavení železnice především hospodářsko-politicko-správní výhody.⁸⁹

Prvním místem, kde se měl postavit železniční spoj, byl úsek mezi Jemnicí a Moravskými Budějovicemi. První plán z února 1888, vypracovaný Janem Brickem v Brně, počítal s tím, že lokální železniční trať povede z Moravských Budějovic přes Jemnici až do Dačic, ze kterého však sešlo.⁹⁰

---

⁸⁸ MRKOS, Josef. K padesátiletí místní dráhy Mor. Budějovice – Jemnice. In: *Dráha Mor. Budějovice – Jemnice, úsek jihozápadní magistrály 1896 – 1946*. Moravské Budějovice: Nákladem výboru pro uspořádání vzpomínkové slavnosti na zahájení provozu na dráze Moravské Budějovice – Jemnice dne 8. listopadu 1893 s manifestací pro vybudování úseku Jemnice – Dačice v rámci jihozápadní magistrály, 1946, s. 7 – 10.

⁸⁹ JECH, František. *Historicko národní význam jemnické dráhy*. In: *Dráha Mor. Budějovice – Jemnice, úsek jihozápadní magistrály 1896 – 1946*. Moravské Budějovice: Nákladem výboru pro uspořádání vzpomínkové slavnosti na zahájení provozu na dráze Moravské Budějovice – Jemnice dne 8. listopadu 1893 s manifestací pro vybudování úseku Jemnice – Dačice v rámci jihozápadní magistrály, 1946, s. 13 – 15.

⁹⁰ *Kronika obce Police (1914 – 1966)*, s. 75.

Druhý návrh se připravil v roce 1894 ve Vídni a vedl pouze z Moravských Budějovic do Jemnice. Dohledem nad stavbou a provozem na železniční dráze byla pověřena akciová společnost vzniklá 18. září 1894. Členy této společnosti byli Alfréd Vražda z Kunvaldu, jemnický starosta Josef Augusta, jemnický notář dr. Heidler a vrchní správce v Budkově pan Lahoda. Tito pánové si velmi dobře uvědomovali důležitost této výstavby a snažili se o rozkvět Jemnice a jeho okolí. Předsedou akciové společnosti byl zvolen na první správní radě Alfréd Vražda.⁹¹ Povolení stavět získali konfesní listinou v roce 1894 od císaře Františka Josefa II.

Stavbou železnice byla pověřena vídeňská firma E. Gross, která za svou práci dostala zapláceno 542 884,08 rakouských zlatých (projekt byl financován především úvěrním ústavem pro dopravní podnik ve Vídni).

Železniční spoj byl dokončen roku 1896 a pro veřejnost byl otevřen 9. listopadu téhož roku. Trať byla vybudována jako jednokolejová, vedla podél silnice vedoucí z Jemnice do Moravských Budějovic, měřila 21 km a jezdily po ní vlaky s maximální hmotností 80 tun a s maximální rychlostí 25 km za hodinu. Později byla rychlost zvýšena na 35 km za hodinu. Jízdenka cestujícího z Moravských Budějovic do Jemnice vyšla na 35 krejcarů.

Uvažovalo se o prodloužení trasy do města Jindřichův Hradec, byl vypracován projekt, ale k jeho realizaci nikdy nedošlo, protože hodnota akcií společnosti klesla a v roce 1924 společnost zkrachovala. Od roku 1925 provoz linky přešel do rukou Československého státu.⁹² Zároveň se vystavěním železniční trati nepodařilo splnit prvotní cíl, a to obnovit dřívější prosperitu v kraji. Obě města po postavení železnice neoživila své hospodářství ve městě a nadále zde převládalo zemědělství a řemesla.⁹³

---

⁹¹ *50 let dráhy Mor. Budějovice – Jemnice*. In: *Dráha Mor. Budějovice – Jemnice, úsek jihozápadní magistrály 1896 – 1946*. Moravské Budějovice: Nákladem výboru pro uspořádání vzpomínkové slavnosti na zahájení provozu na dráze Moravské Budějovice – Jemnice dne 8. listopadu 1893 s manifestací pro vybudování úseku Jemnice – Dačice v rámci jihozápadní magistrály, 1946, s. 29 – 39.

⁹² *Kronika obce Police (1914 – 1966)*, s. 66.

⁹³ NEKUDA, V. a JANÁK, J. *Moravskobudějovicko Jemnicko*, s. 701 – 702.

10 První pozemková reforma a polické panství za Vraždu z Kunvaldu

K polickému zámku patřil velkostatek s 1195,81 ha půdy. Větší polovinu panství tvořily lesy (624,27 ha), jež spadaly do dvou revírů, zbytek tvořila zemědělská a nezemědělská půda (571,54 ha).⁹⁴ Polický velkostatek tvořily čtyři dvory: polický, radotický, Šimkův a dvůr na Kopce. Hlavní sídlo měl statek na zámku v Polici. Rod vlastnil rovněž cihelnu (ta měla svůj vlastní provoz) a lihovar (dříve pivovar).⁹⁵ Alfréd Vražda se taktéž stal majitelem polické židovské synagogy.⁹⁶ Tu koupil v roce 1912 a záhy ji daroval Sokolskému spolku.⁹⁷

Na panství se převážně pěstovaly různé druhy luštěnin, řepka a brambory. V lesích byl vysazen hlavně smrk a borovice, habr, bříza a lípa. Rozsáhlé lesy poskytovaly velkostatkáři velký příjem peněz, který pramenil především z těžby dřeva. Na konci 19. století byl nucen Alfréd Vražda kvůli nespecifikovaným finančním potížím prodat dřevo z nejkrásnějších a nejstarších stromů v lokalitě na Kopce. Jeho rozhodnutí se však zřejmě nelíbilo místním obyvatelům, protože v kronice je zaznamenána stížnost kronikáře na tento jeho počin.⁹⁸

Jelikož ekonomická situace na počátku vzniku Československa byla špatná, přistoupil nově vzniklý stát na několik opatření, která měla hospodářskou situaci zlepšit. Jedna ze změn se týkala pozemkové reformy, při níž došlo k rozsáhlým majetkovým změnám. Důvody, proč měla proběhnout pozemková reforma, nebyly čistě jenom hospodářské, ale i sociální, demografické a nacionální. Zabranou půdou z velkostatků a jejím rozdělením mezi žadatele, měla především posílit střední vrstva obyvatelstva. Ta se stala nositelkou stability v Československu.⁹⁹

---

⁹⁴ HAMERNÍKOVÁ, A. *F 187. Velkostatek Police 1659 – 1945*, s. 1.

⁹⁵ Tamtéž, s. 1 – 2.

⁹⁶ Ve vsi Police žilo jak křesťanské, tak i židovské obyvatelstvo. Židé pravděpodobně do Police přišli z Vídně a Dolních Rakous, odkud byli roku 1670 vyhnáni. V 18. století se přestěhovali do jižní části vesnice, kde se vytvořila židovská ulice se dvěma řadami domků. Každé dva domy měly společnou kuchyň, předsíň a komín, což vedlo k častým sporům. Od druhé poloviny 19. století se Židé na základě zrušení diskriminačních opatření začali stěhovat z Police do větších měst. V roce 1869 zde žilo 43 židovských obyvatel, poslední se odstěhoval v roce 1913. Židovská čtvrť byla zrušená v roce 1891 a stala se součástí židovské náboženské obce v Jemnici.

⁹⁷ HAMERNÍKOVÁ, A. *F 187. Velkostatek Police 1659 – 1945*, s. 1.

⁹⁸ *Kronika obce Police (1914 – 1966)*, s. 68.

⁹⁹ DEJMEK, J. a kol. *Československo dějiny státu*, s. 201.

Zároveň mělo dojít k oslabení velkostatků. Právě jejich majitelům se dávalo za vinu nedostatečné poskytnutí pracovních míst na vsích a bezzemci tak často museli odcházet za prací do města. Důležitým faktorem bylo i to, že vlastníky velkostatků byla především šlechta, která se hlásila především k německé národnosti.¹⁰⁰

Pozemková reforma proběhla v několika krocích. Nejprve byl proveden zábor půdy. Tento zákon zabral všechnu zemědělskou půdu nad 150 ha, nebo veškerou půdu nad 250 ha. Dále se vydal přídělový a náhradový zákon. Půda měla být přidělována bezzemkům, legionářům a drobným a středním zemědělcům. Příděly se rozdělily na tzv. drobné, kdy příjemce získal půdu maximálně do 30 hektarů, a na zbytkové statky (jednalo se o dvory velkostatků) o rozloze přibližně 120 ha (někdy mohly být i větší). První pozemkovou reformu měl na starost Státní pozemkový úřad, který se staral o to, aby vše proběhlo v pořádku a podle práva.¹⁰¹ Původním majitelům velkostatku nebyla obvykle zabrána veškerá jejich půda, většinou ztratili přibližně dvě třetiny orné půdy. Lesy a průmyslové podniky jim zůstávaly. Velkostatkářům zůstalo zhruba 65 % půdy.

Majetkové změny způsobené první pozemkovou reformou byly na Českomoravské vrchovině relativně rozsáhlé a reforma se krajiny dotkla poměrně hodně. Bylo zde 88 velkostatkářů, kteří vlastnili půdu nad 150 hektarů nebo 250 hektarů veškeré půdy. Jednalo se celkem o 53 433 hektarů zemědělské půdy a o 169 221 hektarů veškeré půdy. Zároveň se v této oblasti nacházelo nesmírné množství zemědělských dělníků, bezzemků, chalupníků a jiných zaměstnanců velkostatků, kteří parcelaci velkostatků, nejen v Polici, uvítali.¹⁰²

První pozemková reforma zasáhla zkoumanou rodinu v roce 1925, kdy přišli o část svého majetku. Rodina nepřišla - stejně tak jako i většina velkostatků v zemi - o celé své vlastnictví, pouze o 329,3 ha půdy. Ze záboru byl vypuštěn polický zámek, dvůr Kopka, zmenšený polický, radotický dvůr a větší část lesa. Lihovar a Šimkův dvůr jim byl vyvlastněn celý.¹⁰³

---

¹⁰⁰ DEJMEK, J. a kol., *Československo dějiny státu*, s. 201 – 202.

¹⁰¹ Zdeněk KÁRNÍK, *České země v éře První republiky (1918 – 1938). Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918 – 1929)*. I. díl. Praha: Libri, 2003, s. 455; DEJMEK, J. a kol. *Československo dějiny státu*, s. 202.

¹⁰² *Kronika obce Police (1914 – 1966)*, s. 101, 111.

¹⁰³ HAMERNÍKOVÁ, A. *F 187. Velkostatek Police 1659 – 1945. Inventář*, s. 1 – 2; *Kronika obce Police (1914 – 1966)*, s. 116.

Po pozemkové reformě byl zabraný majetek v letech 1925–1926, na základě již zmiňovaného zákona, rozdělen mezi drobné zemědělce, bydlící ve vesnici Police nebo v jejím okolí.¹⁰⁴ Z přerozdělované držby vznikly i zbytkové statky. Ty byly taktéž rozděleny mezi žadatele, a tak se vytvořila nová vrstva českých velkostatkářů (zbytkovým velkostatkářem se stal např. bývalý správce dvora v Polici).

Státní pozemkový úřad rozparceloval Šimkův dvůr (měl 87 ha půdy) mezi drobné a střední zemědělce. Zbytkový statek (přibližně 69 ha) získal bývalý správce dvora v Polici František Pokorný. Dvůr Radotice nebyl Alfrédovi zkonfiskován celý, pouze 57 ha připadlo drobným zemědělcům. Stejný osud postihl i Polici, jenom 81 ha bylo rozděleno mezi zájemce. Zemědělská usedlost Rajmon (35 ha půdy) spadala pod dvůr Police a byla jako zbytkový statek přidělena jeho bývalému zaměstnanci Ferdinandu Jelínkovi. Rozdělený majetek tvořily převážně pole a zahrady.¹⁰⁵

Jak bylo výše zmíněno, lihovar byl vyvlastněn. Před ním zde stával pivovar, ve kterém se pivo vařilo na pánvi a ročně se zde uvařilo 1250 věder piva. Zaměstnával 5 dělníků a ročně se na takové množství piva spotřebovalo 780 měřic sladu a 3,12 centnýře chmelu. Lihovar ročně vypálil v jednom kotli za pomoci 2 dělníků 70 věder pálenky. Ročně se spotřebovalo 23 měřic obilného šrotu a 490 měřic brambor, jež pocházely z polického velkostatku. Odbyt lihovin byl po blízkém okolí.¹⁰⁶

Ze zabraného lihovaru vzniklo družstvo s ručením omezeným. Na svém počátku mělo 32 členů, později se rozrostlo na 62. Alfréd Vražda z Kunvaldu byl jedním ze členů a vlastnil poměrně velkou část podílů (z 300 podílů vlastnil 124, František Pokorný 22, fara v Dešné 17 a zbytek podílů měli rolníci a malozemědělci - 157). Jelikož Alfréd Vražda nechtěl o lihovar a zisk z něho plynoucí úplně přijít, pronajal si ho. Avšak velkostatkář s ostatními členy družstva pravděpodobně dobré vztahy neměl. Vedl s nimi dva roky spor kvůli nájemní smlouvě. Podle místní kroniky to dělal kvůli tomu, aby podnik oslabil, či dokonce rozvrátil. Družstvo ale nepoškodil, ba naopak, dařilo se mu velmi dobře. Dokonce si mohlo dovolit pořídit nové stroje.¹⁰⁷

---

¹⁰⁴ HAMERNÍKOVÁ, A. *F 187. Velkostatek Police 1659 – 1945. Inventář*, s. 1 – 2; NEKUDA, V. a JANÁK, J. *Moravskobudějovicko Jemnicko*, s. 786 – 787.

¹⁰⁵ *Kronika obce Police (1914 – 1966)*, s. 116.

¹⁰⁶ NEKUDA, V. a JANÁK, J. *Moravskobudějovicko Jemnicko*, s. 786.

¹⁰⁷ *Kronika obce Police (1914 – 1966)*, s. 147 – 148.

11 Přepis polického zámku s velkostatkem na Mariannu Wickenburgovou

Alfréd Vražda polický velkostatek se zámkem převedl 30. 4. 1942 na dceru Mariannu Wickenburgovou s dodatkem práva na dožití na zámku pro něho a jeho manželku.¹⁰⁸ Velkostatkář nepřepsal majetek na dceru pod nátlakem, a tudíž se na ně v roce 1945, po skončení druhé světové války, nevztahoval dekret prezidenta republiky č. 5/1945 Sb., který stanovoval, že v případě, pokud došlo k jakémukoliv majetkovému převodu po 29. září 1938 pod nátlakem okupace, národní, rasové či politické persekuce, byl prohlášen za neplatný.¹⁰⁹ Důvodem, proč se Alfréd rozhodl přepsat zámek na Mariannu, mohl být jeho vysoký věk, bylo mu 87 let, a politická situace v zemi.

Baron na svou dceru přepsal majetek, který mu zůstal po první pozemkové reformě, zámek a velkostatek s 866, 5 ha půdy. Opět z tohoto celku nejvíce tvořily lesy (480 ha) a orná půda (345 ha). Zbytek, 41,5 ha, byly zahrady, louky, pastviny, rybník, zástavné plochy a neplodná půda. Toto vlastnictví bylo zapsáno v katastru obce Police (179,6 ha), kam spadala budova zámku, hospodářské budovy velkostatku, obytné budovy č. p. 2, 63, 67 a 132, zahradnictví s domkem pro zahradníka, skleníky, park s výměrou 1,28 ha. Jako jediný průmyslový podnik na velkostatku byl uveden lihovar, avšak ten byl od roku 1925 veden jako družstevní.

Taktěž Marianna nabyla majetek spadající pod katastr obce Kostnicky (608,1 ha), kde vlastnila obytnou budovu č. p. 71, hospodářské budovy dvoru Kopka a kapli Narození Panny Marie s rodinnou hrobkou Vražďů z Kunvaldu. Ve vsi Radotice získala hospodářský dvůr (70,1 ha) s obytnou budovou č. p. 26. Velmi malé pozemky se taktěž nacházely ve vesnicích Bačkovice (3,1 ha) a v Hornici (5,6 ha).¹¹⁰

Alfréd Vražda z Kunvaldu měl české státní občanství a při sčítání lidu se hlásil k české národnosti, stejně tak jako jeho žena Terezie Vražďová. České občanství získala Terezie sňatkem s ním.¹¹¹

---

¹⁰⁸ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Vražda, fol. 21.

¹⁰⁹ JECH, Karel a KAPLAN, Karel (eds.). *Dekrety prezidenta republiky 1940 – 1945. Dokumenty*, s. 33.

¹¹⁰ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Vražda, fol. 21.

¹¹¹ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Police, fol. 156.

Avšak Marianna Wickenburgová neměla ani české občanství, ani českou národnost. Sňatkem s příslušníkem rakouské šlechty Eduardem Ernestem Wickenburgem z roku 1922 získala rakouské občanství a při sčítání lidu se přihlásila k německé národnosti.¹¹² Příslušnost k německému etniku byla důležitá především po druhé světové válce a po obnově československého státu, který měl být obnoven bez německého a maďarského etnika, jímž byl také zkonfiskován majetek.¹¹³ Převedením svého vlastnictví na svoji dceru přišli Vraždové z Kunvaldu o zámek a velkostatek.¹¹⁴

---

¹¹² Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Wražda, fol. 28.

¹¹³ DEJMEK, J. a kol., *Československo dějiny státu*, s. 406; JECH, K. a KAPLAN, K. (eds.). *Dekrety prezidenta republiky 1940 – 1945. Dokumenty*, s. 276, 843.

¹¹⁴ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Wražda, fol. 21; Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Police – konf. majetku dle dekr. č. 108/45 Sb., fol. 30.

12 Konfiskace polického zámku a velkostatku na základě dekretů prezidenta republiky

Eduard Beneš od roku 1940 do října 1945 vydával několik dekretů prezidenta republiky. Těmito ustanoveními, jež měla platnost zákona, řídil během druhé světové války exilovou vládu a po skončení druhé světové války až do října 1945, upravovaly všechny důležité sféry poválečného život. Dekrety se týkaly několika oblastí, některé řešily obnovu československého státu a fungování exilové vlády, další se zabývaly potrestáním válečných zločinců a poslední konfiskací majetku. Retribuční a konfiskační dekrety se týkaly potrestání kolaborantů, zrádců, německého a maďarského obyvatelstva. Poslední typ dekretů se vztahoval na majetek Marianny Wickenburgové.¹¹⁵

První dekret prezidenta republiky, který se týkal majetku Marianny Wickenburgové, byl dekret č. 12/1945 Sb., vydán 21. 6. 1945. Bylo to první konfiskační nařízení, určeno pouze pro české země (Slovenska se netýkal). Zabýval se konfiskací zemědělského majetku Němců, Maďarů, zrádců a nepřátel československého státu bez náhrady. Výjimku tvořili Němci, jež prokázali aktivní účast v odboji. Za zemědělský majetek se považovala veškerá zemědělská půda, lesy, hospodářské budovy a mrtvý a živý inventář na hospodářských budovách, tedy zvířata, vybavení budov a stroje.¹¹⁶ „(1) *S okamžitou platností a bez náhrady se konfiskuje pro účely pozemkové reformy zemědělský majetek, jenž je ve vlastnictví:*

- a) *Všech osob německé a maďarské národnosti, bez ohledu na státní příslušnost,*
- b) *Zrádců a nepřátel republiky jakékoliv národnosti a státní příslušnosti, projevivších toto nepřátelství zejména za krize a války v letech 1938 – 1945,*
- c) *akciových a jiných společností a korporací, jejichž správa úmyslně a záměrně sloužila německému vedení války nebo fašistickým a nacistickým účelům.*

*(2) Osobám německé a maďarské národnosti, které se aktivně zúčastnily boje za zachování celistvosti a osvobození Československé republiky, se zemědělský majetek podle odstavce 1 nekonfiskuje.*¹¹⁷

---

¹¹⁵ JECH, K. a KAPLAN, K. (eds.). *Dekrety prezidenta republiky 1940 – 1945. Dokumenty*, s. 21 – 29; KUKLÍK, Jan. *Dekrety prezidenta republiky*, s. 117 – 118.

¹¹⁶ JECH, K. a KAPLAN, K. (eds.). *Dekrety prezidenta republiky 1940 – 1945. Dokumenty*, s. 35 – 36, 277.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 276.

(3) *O tom, lze-li připustiti výjimku podle odstavce 2, rozhodne na návrh příslušné rolnické komise příslušný okresní národní výbor. Pochybné případy předloží okresní národní výbor zemskému národnímu výboru, který je se svým dobrozdáním postoupí k nesenému rozhodnutí ministerstvu zemědělství, které rozhodne v dohodě s ministerstvem vnitra.*¹¹⁸

Na základě dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. byl Marianně kvůli přihlášení se k německé národnosti zkonfiskován polický velkostatek (všechny dvory, které velkostatek vlastnil), veškeré hospodářské budovy, zemědělská a lesní půda, hospodářská zvířata a budova zámku, protože zde bylo hlavní sídlo velkostatku.¹¹⁹

Ostatní vlastnictví uvnitř budovy zámku, tedy veškerý movitý a nemovitý majetek, byl Marianně Wickenburgové zkonfiskován dle dekretu prezidenta republiky č.108/1945 Sb. Ten pojednával o konfiskaci movitého a nemovitého majetku, majetkových práv, cenných papírů, vkladů u peněžních ústavů, podílů v obchodních společnostech a majetku, který byl vyňat z konfiskace dekretu čísla 12/1945 Sb. (například domovní zahrady a stavební parcely) všech nepřátel Československa, kolaborantů a německého a maďarského obyvatelstva. Konfiskace se netýkala té části majetku, jež byla nevyhnutelná k uspokojení životních potřeb nebo k vykonání zaměstnání poškozených osob (jednalo se např. o oděvy, prádlo a potraviny). Nařízení se vyhlášovalo veřejnou vyhláškou. V tomto případě jí vydal Okresní národní výbor v Moravských Budějovicích.¹²⁰ „(1)Konfiskuje se bez náhrady – pokud se tak již nestalo – pro Československou republiku majetek nemovitý i movitý, zejména i majetková práva (jako pohledávky, cenné papíry, vklady, práva nehmotná), který ke dni faktického skončení německé a maďarské okupace byl nebo ještě jest ve vlastnictví.“¹²¹

---

¹¹⁸ JECH, K. a KAPLAN, K. (eds.). *Dekrety prezidenta republiky 1940 – 1945. Dokumenty*, s. 276.

¹¹⁹ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Wražda, fol. 21.

¹²⁰ JECH, K. a KAPLAN, K. (eds.). *Dekrety prezidenta republiky 1940 – 1945. Dokumenty*, s. 33 – 34; DEJMEK, J. a kol. *Československo. Dějiny státu*, s. 433 – 434.

¹²¹ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Police – konf. majetku dle dekr. č. 108/45 Sb., fol. 30; JECH, K. a KAPLAN, K. (eds.). *Dekrety prezidenta republiky 1940 – 1945. Dokumenty*, s. 843.

1. *Německé říše, Království maďarského, osob veřejného práva podle německého nebo maďarského práva, německé strany nacistické, politických stran maďarských a jiných útvarů, organizací, podniků zařízení osobních sdružení, fondů a účelových jmění těchto režimů, nebo s nimi souvisejících jakož i jiných německých nebo maďarských osob právnických nebo*
2. *Osob fašistických národnosti německé nebo maďarské s výjimkou osob, které prokáží, že zůstaly věrné Československé republice, nikdy se neprovinily proti národu českému nebo slovenskému a buď se činně zúčastnily boje za její osvobození, nebo trpěly pod nacistickým nebo fašistickým terorem, nebo*
3. *Osob fyzických, které vyvíjely činnost směřující proti státní svrchovanosti, samostatnosti, celistvosti, demokraticko-republikánské státní formě, bezpečnosti a obraně Československé republiky, které k takové činnosti podněcovaly, nebo jiné osoby svěsti hleděly, záměrně podporovaly jakýmkoliv způsobem německé nebo maďarské okupanty, nebo které v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18. dekretů presidenta republiky ze dne 19. června 1945, čís. 16 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech) nadržovaly germanizaci nebo maďarizaci na území Československé republiky se chovaly nepřátelsky k Československé republice nebo k českému nebo slovenskému národu, jakož i osob, které strpěly takovou činnost u osob spravujících jejich majetek nebo podnik.*¹²²

Toto nařízení se ve vesnici Police nedotýkalo pouze Marianny Wickenburgové, ale rovněž dalších třech osob: Jana Šindeláře, Václava Jelínka a Ladislava Tůmy. Všem výše zmíněným byl zkonfiskován majetek na základě 2. odstavce, tedy kvůli tomu, že měli německou národnost. V obci se taktéž nacházel majetek po neznámých Němcích, který byl rovněž zkonfiskován. Na to, aby byly splněny všechny podmínky konfiskace u uvedených osob, dohlížel příslušný národní výbor. V Polici to byl Okresní národní výbor v Moravských Budějovicích.¹²³

---

¹²² Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Police – konf. majetku dle dekr. č. 108/45 Sb., fol. 30; JECH, K. a KAPLAN, K. (eds.). *Dekrety presidenta republiky 1940 – 1945. Dokumenty*, s. 843.

¹²³ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Police – konf. majetku dle dekr. č. 108/45 Sb., fol. 30.

13 Odsun Marianny Wickenburgové a jejích dětí z Československého státu do Rakouské republiky

Odsun německého obyvatelstva se po druhé světové válce týkal všech Němců (až na výjimky), kteří žili na území Československa. O znovuoobnovení republiky se jednalo již za války. Postupně se zahraniční odboj dohodl na obnovení státu bez německého a maďarského obyvatelstva. Toto rozhodnutí podpořili v letech 1942–1943 i velmoci protiněmecké koalice. V jaké formě bude probíhat odsun, se řešilo až po skončení druhé světové války na Postupimské konferenci, jež se konala od 17. 7. do 2. 8. 1945.¹²⁴ Ta odsun německého etnika schválila nejen v Československu, ale i v dalších zemích, jako bylo Polsko a Maďarsko, a to humánním, organizovaným a spořádaným způsobem. Avšak české obyvatelstvo nečekalo na schválení odsunu Postupimskou konferencí, a hned po skončení druhé světové války do začátku zmíněné konference začal v Československu tzv. divoký odsun, který ale nebyl mezinárodně schválený. Ani nově obnovený stát v této době nevydal žádné nařízení, jak by se mělo při odsunu německého obyvatelstva postupovat, proto v každé části Československa probíhal trochu jinak. Často při něm docházelo k porušení práv německého obyvatelstva, k násilí a byl doprovázen zabavováním německého majetku. Tato část odsunu se dotkla přibližně 700 000 Němců.

Na území Československa se po válce nacházelo zhruba 3,5 milionů Němců. Většinu z nich tvořili civilisté. Žili zde už několik let a před okupací Německé říše byli občany první republiky. V Československu se však nacházeli i uprchlíci před Rudou armádou a němečtí vojáci a úředníci. Ti k nám přišli za okupace a před válkou byli občany Německé říše.¹²⁵

Jelikož se Marianna Wickenburgová přihlásila k německé národnosti, rovněž se jí a jejích dětí týkal odsun z Československé republiky. Se svými dětmi musela 19. 5. 1945 do 24 hodin opustit vesnici. Domov museli opustit rychle a pouze s nejn nutnějšími věcmi, které dovozoval si sebou vzít dekret prezidenta republiky č. 108/1945 Sb.¹²⁶

---

¹²⁴ DEJMEK, J. a kol. *Československo. Dějiny státu*, s. 406 – 410; KUKLÍK, J. a NĚMEČEK, J. Jak se připravoval odsun Němců, s. 135 – 138.

¹²⁵ DEJMEK, J. a kol. *Československo. Dějiny státu*, s. 406 – 410.

¹²⁶ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Police, fol. 152.

„V květnu 1945 byla jsem nucena opustiti Polici se svými dětmi a nemohla jsem tehdy odvézti žádná svá osobní zavazadla kromě nejn nutnějších. Ponechala jsem tam tudíž všechny svoje osobní šaty, prádlo, obuv atd., jakož i mých dětí, poněvadž jsem tam předtím dlouho u svých rodičů bydlela.“¹²⁷ Avšak podle vzpomínek, Marie Terezie byla v této době nemocná a měla vysoké horečky, tak mohla na v Polici zůstat se svými prarodiči do doby, než se uzdraví. Po jejím zotavení však i ona musela zemi opustit. Marianna s Eduardem počkali na Marii Terezii na zámku u svých známých ve městě Drosendörf. Potom se všichni přesunuli do svého druhého domu v Gmundu v Rakousku,¹²⁸ kam dorazili 1. 6. 1945.¹²⁹ Marianna s dětmi musela odejít stejně jako další němečtí obyvatelé. Pouze pár Němců mohlo zůstat v Československé republice. Ustanovení z 15. 6. 1945 dovolovalo zůstat pouze těm lidem, kteří dokázali, že zůstali po celou dobu okupace věrní československému státu, trpěli pod okupací, antifašistům, nebo kvalifikovaným osobám, které nově obnovená republika potřebovala. Tyto důvody ale museli sami Němci dokazovat, což bylo velmi obtížné.¹³⁰

Na odsun všech Němců z Police (ves neopustila pouze Marianna Wickenburgová a její děti, ale i Jan Šindelář, Václav Jelínek a Ladislav Tůma) dohlížel Místní národní výbor v Polici, v jehož čele stál předseda Josef Tříletý. Ten zahájil svoji činnost hned po skončení druhé světové války, 9. 5. 1945, v kanceláři obecního polického úřadu. Jejím prvním úkolem bylo zajistit ve vesnici klid a pořádek. V obci panoval stále strach, protože v okolních lesích se skrývaly a schovávaly skupiny německých vojáků, kteří se zde ukrývali před Rudou armádou. Taktéž se na povrch mezi místními draly staré křivdy a hrůzy způsobené válkou a především zloba k německému obyvatelstvu. Proto měl Místní národní výbor k ruce brannou četou. Tu měl na starost strážmistr Ladislav Řezníček. S její pomocí začal dotyčný orgán zabavovat majetek Němců, řídil odsun německého obyvatelstva ze vsi a zajistil i chod hospodářství na zabaveném velkostatku.¹³¹

---

¹²⁷ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Police, fol. 152; Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Wražda, fol. 5.

¹²⁸ WALDBOTT, M. *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich. Eine Kindheit in Mähren*, s. 200 – 203.

¹²⁹ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Wražda, fol. 28.

¹³⁰ DEJMEK, J. a kol. *Československo. Dějiny státu*, s. 407.

¹³¹ *Kronika obce Police (1914 – 1966)*, s. 187 – 188.

Předtím, než bylo německé obyvatelstvo odsunuto z Police, muselo se podílet na opravě, umývání a čištění zdejší školy. Úklidové akce se taktéž zúčastnila Marianna Wickenburgová a její syn Eduard. Událost se neobešla bez posměchu některých místních lidí. Na druhé straně se našlo i pár obyvatel Police, kteří Němcům pomohli, i když nemuseli.¹³² Přestože to pro Mariannu muselo být velmi obtížné a těžké období, kdy musela opustit svůj domov s posměchem a ponížením, v některých oblastech na tom byli němečtí obyvatelé mnohem hůře a někdy jejich odsun skončil i smrtí.¹³³

Po odchodu Marianny a jejích dětí Alfréd a Terezie mohli v Československu zůstat, protože se na ně nevztahoval odsun Němců ani žádný z dekretů prezidenta republiky. Oba dva měli české občanství i národnost, nikdy nijak nepomáhali, nepodporovali nebo nevstoupili do žádné organizace podporující německou politiku. V průběhu celé druhé světové války se nikterak neangažovali ani na české, ani na německé straně. To, že byli za války pasivní, za to mohl jejich velmi vysoký věk a celkový zdravotní stav. „*Jejich chování za okupace těžké posuzovat, poněvadž Alfréd Vražda byl nemocen a měl otupělou paměť! Marie Vraždová pro svoje stáří se o celkové dění nezajímala.*“¹³⁴

Nejenže Alfréd Vražda a jeho žena neopustili obnovenou republiku, navíc zůstali bydlet na zámku v Polici. Je otázkou, zda na polickém zámku mohli manželé Vraždovi zůstat, jak se v některých publikacích uvádí, jenom kvůli svému vysokému věku na dožití, nebo to bylo jejich právo na zámku zůstat, protože Alfréd Vražda si při přepisu majetku na dceru vyžádal vložit do smlouvy právo na zámku dožít. Avšak po konfiskaci už nesměli obývat celý zámek, ale jenom některé místnosti zámku. Dožili zde v naprosté chudobě, protože jim byl neprávem veškerý zkonfiskován majetek. Lékařskou péčí, kterou ve svém věku potřebovaly, zaplatila národní správa na velkostatku. Další věci platila obec.¹³⁵

---

¹³² WALDBOTT, M. *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich. Eine Kindheit in Mähren*, s. 200 – 201.

¹³³ ŠEBEK, J. *Divoký odsun*, s. 141 – 142.

¹³⁴ Státní okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Police, fol. 89.

¹³⁵ Státní okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Vražda, fol. 21, 25; DAVID, P. a SOUKUP, V. *Dějiny hradů a tvrzí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 367.

Při konfiskaci se na zámku nacházel jak majetek Marianny Wickenburgové, tak rovněž majetek jejích rodičů. Ten sice neměl podléhat konfiskaci, ale jak sám Místní národní výbor v Polici přiznal, nezjistil si, jaké věci na zámku patřily Marianně a jaké Alfrédovi a Terezii, a tak zkonfiskoval všechny věci, které se na zámku nacházely bez ohledu na jejich majitele, což vedlo v pozdějších letech k soudním sporům.¹³⁶

---

¹³⁶ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Police, fol. 88.

14 Odvolání Marianny Wickenburgové

Marianna Wickenburgová se snažila proti konfiskaci svého majetku bojovat všemi různými způsoby. Nejprve podala odvolání kvůli konfiskaci jejího majetku k Zemskému národnímu výboru v Brně. Ten však její odvolání zamítnul a potvrdil rozhodnutí Okresního národního výboru v Moravských Budějovicích. Rozhodnutí o zamítnutí odvolání Mariannu neodradilo, a tak podala nové odvolání k Nejvyššímu správnímu soudu.

Když nepomohlo odvolání ani k jednomu úřadu, rozhodla se prostřednictvím rakouského zástupce obrátit na československé ministerstvo zahraničních věcí, které předalo její požadavky československému ministerstvu vnitra. Neobrátila se pouze na tato dvě ministerstva, v roce 1947 taktéž na Národní pozemkový fond při ministerstvu zemědělství.

Ze spisů uloženého v archivu na pobočce v Moravských Budějovicích je zřejmé, že celý proces vyšetření, zda konfiskace proběhla podle práva, byl velmi komplikovaný a zmatený. Jeden případ řešila hned tři ministerstva (ministerstvo vnitra, zahraničních věcí a zemědělství), Zemský národní výbor v Brně a Nejvyšší správní soud. Tyto instance se mezi sebou snažily komunikovat, ale taktéž se obracely písemně i na Okresní národní výbor v Moravských Budějovicích a na Místní národní výbor v Polici. Tyto dvě instituce o celé záležitosti věděly nejvíce informací. Komunikace mezi nimi nebyla, ale vždy nejlepší, trvala dlouho, a ne vždy se zprávy shodovaly (například Místní národní výbor v Polici tvrdil, že odsun německého obyvatelstva z vesnice se konal z nařízení Okresního národního výboru z Moravských Budějovic; ten však pro změnu prohlásil, že žádné takové nařízení neučinil). Naopak ministerstvům zase nebylo zcela jasné, komu po druhé světové válce zámek a velkostatek patřil, na základě jakých dekretů prezidenta republiky byl majetek zkonfiskován, jestli spadal do konfiskace i majetek Alfréda Vraždy a jeho ženy atd.

V dokumentech je rovněž jasně viditelné, že každá strana se snažila ospravedlnit svoji pravdu. Podle Národního výboru v Polici se postupovalo dle práva a nebylo učiněno nic protizákonného. Naopak Marianna Wickenburgová se necítila býti vinna a snažila se obhájit svoji nevinu a nazpět získat to, co bylo její.¹³⁷

---

¹³⁷ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart.181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Wražda, fol. 1 – 55.

Taktéž bojovala proti nezákonnému konfiskátu movitého majetku na zámku u jejich rodičů a zároveň se snažila získat alespoň část svého movitého majetku nazpět. Z požadavků neustále slevovala, až skončila pouze u nejzákladnějších věcí, jako byly svršky, osobní šaty, prádlo, obuv, která patřila jí i jejím dětem.

Její obhajobu postavila na tom, že musela opustit svůj domov narychlo do 24 hodin bez udání jakéhokoliv důvodu či předložení jakéhokoliv dokumentu, kde by bylo napsáno, proč musí odejít. Nikdy nebyla členkou Národní socialistické německé dělnické strany, nebo nevstoupila do žádné další nacistické politické strany či organizace, jež by podporovala německou okupaci, měla rakouské státní občanství, nikoliv německé a v průběhu druhé světové války na ni nebyly podány žádné stížnosti, protože nikomu neublížovala ani žádným lidem neškodila.¹³⁸ Naopak byla to velmi citlivá osoba, která měla cit pro sociální spravedlnost a snažila se pomáhat slabým a poškozeným (viz citace) „*Sie hatte, in der Zeit des Feudalismus aufgewachsen, ein überaus empfindliches und durch nichts zu beeinflussendes Gefühl für soziale Gerechtigkeit und einen stark entwickelten Beschützerinstinkt für alle Schwachen und Benachteiligten.*“¹³⁹

Avšak žádný z uvedených důvodů jí proti konfiskaci majetku a odsunu nemohl pomoci, protože nepřátelé československého státu v průběhu okupace byli pouze jednou ze čtyř skupin lidí, kterým byl majetek zkonfiskován. Marianna sice nepatřila do skupiny nepřátel a zrádců Československé republiky, ale konfiskace majetku se na ní vztahovala na základě německé národnosti.¹⁴⁰

Podle druhé strany, Okresního národního výboru v Moravských Budějovicích a Národního výboru v Polici nejenže neměla Marianna Wickenbugová českou národnost, ale německou, také svým dětem dopřála zcela německou výchovu. Syn Eduard nehovořil vůbec českým jazykem a dcera Marie Terezie český jazyk ovládala pouze na základní úrovni. Oba dva však, stejně jako jejich matka, plynne mluvili německy.¹⁴¹

---

¹³⁸ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Wražda, fol. 5, 28.

¹³⁹ WALDBOTT, M. *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich. Eine Kindheit in Mähren*, s. 179.

¹⁴⁰ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Police – konf. majetku dle dekr. č. 108/45 Sb., fol. 30.

¹⁴¹ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Wražda, fol. 45.

Navíc Eduard Wickenburg byl během okupace Protektorátu Čech a Moravy poslán do Mnichova, kde se dobrovolně přihlásil k německému letectvu. Avšak byla u něho zjištěná srdeční vada, a tak byl z letectva propuštěn.¹⁴²

Údajně se Marianna taktéž nechovala dobře ke svým zaměstnancům, kterým často vyhrožovala propuštěním. Toto tvrzení je však v rozporu s paměťmi její dcery Marie Terezie. Dle ní se její matka snažila pomáhat obyvatelům Police.¹⁴³ Je tak možné, že si tuto informaci vymyslel některý bývalý zaměstnanec velkostatku, jenom proto, aby jí mohl uškodit.

Okresnímu národnímu výboru v Moravských Budějovicích se rovněž nelíbil postoj otce Marianny, Alfréda Vraždy. Považoval ho za velmi hrubého člověka, protože tloukl své zaměstnance holí. Obyvatelé Police nemohli Alfrédu Vraždovi také zapomenout čin, který provedl v roce 1942 během druhé světové války. Některé místnosti polické měšťanské školy se nacházely v budovách velkostatku. V roce 1942 Alfréd zrušil nájem těchto tříd, a ty se tak musely přestěhovat do bytu po bývalém učiteli, ředitelna a pracovny do bytu ředitele školy.¹⁴⁴ Vesnice mu to měla velmi za zlé, jelikož musela na obecní náklady zřídit nové třídy. Podle kronikáře, Alfréd k ničemu místnosti na velkostatku nepotřeboval a vyhnal je zcela zbytečně. Bohužel nikde není uveden důvod, proč se Alfréd Vražda rozhodl vystěhovat školu ze svých budov.¹⁴⁵

Přes vytrvalý boj, Marianna Wickenburgová soudní spor o její nevinu a majetek prohrála.¹⁴⁶ „Ve výše uvedené záležitosti sděluji, že majetek Mar. Wickenburgove byl konfiskován vyhláškou ONV v Mor. Budějovicích dne 12. 7. 1945 po čj: III/ 1945. Proti konfiskačnímu výměru bylo podáno odvolání, které býv. ZNV v Brně zamítl. Později byla podána stížnost k nejvyššímu správnímu soudu. Majetek jmenované budiž považován za pravoplatný konfiskát.“¹⁴⁷

---

¹⁴² WALDBOTT, M. *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich. Eine Kindheit in Mähren*, s. 73 – 76.

¹⁴³ Tamtéž, s. 179.

¹⁴⁴ *Kronika obce Police (1914 – 1966)*, s. 187 – 188; Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Vražda, fol. 45.

¹⁴⁵ *Kronika obce Police (1914 – 1966)*, s. 187 – 188.

¹⁴⁶ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Vražda, fol. 55.

¹⁴⁷ Tamtéž, fol. 55.

15 Dědictví po Terezii Vražďové a Alfrédu Vražďovi z Kunvaldu

Dne 14. června roku 1946 zemřela Terezie Vražďová z Kunvaldu.¹⁴⁸ Majetek po ní zdědil její synovec Wolfgang Schnehen z New Yorku (1897–1982), který byl nejmladším synem její sestry. Součástí dědictví bylo zařízení (ložní a stolní prádlo, porcelán, sklo, stříbro a předměty z barevných kovů, antický nábytek, perské záclony atd.) z italské vily v Meranu (tu nějakou dobu vlastnila Terezie Vražďová), jež bylo v roce 1943 převezeno na zámek v Polici ve dvou železničních vagonech. Wolfgang Schnehen jako právoplatný dědic chtěl přijmout svoje dědictví. To však bylo velmi obtížné získat, jelikož jak je výše zmíněno, při konfiskaci nebylo rozlišeno, jaký majetek patřil Marianně a jaký jejím rodičům, a proto byly zkonfiskovány veškeré věci nacházející se v objektu.¹⁴⁹ Zároveň po Tereziině smrti, v roce 1946, se na zámku nenacházelo mnoho věcí. Většina předmětů byla již rozprodána, v horším případě ukradena.

Proto, aby své dědictví Wolfgang získal, obrátil se prostřednictvím svého advokáta Jindřicha Belcrediho na Okresní soud v Jemnici. Soudní proces skončil 23. 1. 1947, ve prospěch žalobce. Soud mu uznal právo zanechat si ten nábytek, který se nacházel na zámku v Polici a nebyl rozprodán a peněžní pohledávky uložené ve spořitelně v Moravských Budějovicích. Důvodem výhry bylo dostatečné prokázání dědičného práva a jeho dosavadní způsob života. Byl státním příslušníkem USA a během druhé světové války působil jako oddaný spojenec Spojených národů a nepřítel německého nacismu.¹⁵⁰

Wolfgang Schnehen se stal rovněž univerzálním dědicem majetku Alfréda Vražďy, který zemřel 17. října 1948 a na náklady obce Police byl pohřben, stejně jako jeho žena, v rodinné hrobce Vražďů z Kunvaldu ve vedlejší vsi Kostníkách.¹⁵¹

---

¹⁴⁸ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Vražďa, fol. 33.

¹⁴⁹ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Police, fol. 87 – 88.

¹⁵⁰ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Vražďa, fol. 11.

¹⁵¹ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Police, fol. 154; DAVID P. a SOUKUP, V. *Dějiny Hradů a tvrzí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 367.

Zdědil po něm zbraně, oblečení a černé auto značky Praga (za 10.000 československých korun ho koupil zemědělský tajemník Zemského národního výboru v Brně J. Stloukal.).¹⁵² Jelikož tento uvedený majetek byl taktéž zkonfiskován Okresním národním výborem v Moravských Budějovicích, požádal o jeho separaci. To samé udělal s věcmi po Terezii Vraždové, jež mu nebyly vydány.¹⁵³

Celé jednání komplikoval soudní proces s Mariannou Wickenburgovou. Soudní rozsudek bylo tak možné pronést, až když skončil případ Wolfgangovy sestřenice. Přes všechny jeho snahy, Wolfgang v druhém soudním sporu neuspěl a dědictví po tetě a strýci nedostal.¹⁵⁴

---

¹⁵² Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Wražda, fol. 22.

¹⁵³ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Police, fol. 154.

¹⁵⁴ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Wražda, fol. 3, 11, 22.

16 Parcelace majetku Marianny Wickenburgové

Zkonfiskovanou zemědělskou půdu dekretem prezidenta republiky s č. 12/1945 Sb. spravoval Národní pozemkový fond při ministerstvu zemědělství do doby, než byla přidělena státním podnikům nebo soukromé osobě za náhradu. Nejčastěji se půda rozdělovala deputátníkům, menším a středním zemědělcům, obcím, okresům a zemědělským družstvům.¹⁵⁵ Ustanovení doplnil dekret s č. 28/1945 Sb., o osídlení zemědělské půdy Němců, Maďarů a jiných nepřátel Československa, jenž specifikoval průběh přidělového řízení, splatnost úhrady a zápis převodu vlastnictví do pozemkových knih.

Zkonfiskovaný movitý a nemovitý majetek dekretem prezidenta republiky s č. 108/1945 Sb. spravovaly Fondy národní obnovy v Bratislavě a v Praze. Činností tohoto úřadu bylo převzetí a uschování znárodněných věcí, vyřešení závazků vázoucích na majetkových podstatách a kontrola národních správců.

Do jednotlivých objektů, ať již se jednalo o zemědělský či nemovitý majetek, byla umístěna národní správa. Ta vznikla na základě dekretu prezidenta republiky č. 5/1945 Sb., kterou stanovil příslušný správní orgán daného regionu na daných zařízeních. Správci měli za úkol u zemědělského majetku zajistit plynulý chod výroby a hospodářského života, což například znamenalo dohlížet na sklizeň úrody, obhospodařovat pole a pečovat o hospodářská zvířata. U nemovitého měli za povinnost udržet ho v chodu, pokud se jednalo o podniky, tak ty vedli. Aby mohl národní správce vykonávat tuto práci, musel mít patřičné odborné a praktické znalosti a dovednosti. Obvykle byl ustanoven do této funkce schopný a státně spolehlivý bývalý zaměstnanec podniku. Ke zrušení národní správy mohlo dojít buďto zrušením příslušného orgánu, jenž jí zavedl, zemským národním výborem, nebo pokud byl majetek někomu přidělen.¹⁵⁶

Dozor na velkostatku v Polici určil Okresní národní výbor v Moravských Budějovicích dne 2. 7. 1945. Byli jmenováni dva správci - Cyril Hájek, jenž se staral o veškerou zemědělskou půdu na statku, rovněž disponoval disposičním právem a byl zodpovědný za finanční vedení velkostatku.¹⁵⁷

---

¹⁵⁵ JECH, Karel a KAPLAN, Karel (eds.). *Dekrety prezidenta republiky 1940 – 1945. Dokumenty*, s. 277 – 278.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 35 – 36, 216 – 220.

¹⁵⁷ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Wražda, fol., 20.

Po finanční stránce měl na starosti pouze pokladní strazzu, do té zapisoval příjmy a výdaje podniku. Vedením celkového účetnictví byla pověřená účetní a revisní kancelář Jaroslava Krásného v Moravských Budějovicích. Ta účetní práce vykonávala již za majitele Alfréda Vraždy. O lesní hospodářství pečoval Jan Kressl. Před tímto usnesením vedl dočasně velkostatek bývalý zaměstnanec Karel Jemelík a o lesy se staral Rudolf Kruliš, taktéž z pověření Okresního národního výboru v Moravských Budějovicích. Určená národní správa byla na velkostatku zrušena 31. 1. 1947.¹⁵⁸

Po druhé světové válce úroda na velkostatku byla velmi špatná. „*Výnos řepky, brambor, jeteliny, ovsu, lučního sena jest velmi nízký a podprůměrný. Národní správce omlouvá tento podprůměrný výnos, jednak tím, že jeteliny a luční seno uschly na stojatě, následkem velkého sucha, na některých lukách spásli trávu svým dobytkem Rusové. Brambory byly pro nedostatek pracovních sil a následkem válečných událostí na jaře 1945 později zasazeny, během vegetace málo pršelo, takže předčasně vyzrály.*“¹⁵⁹

Rozdělování přídelu polického velkostatku měla na starosti Okresní rolnická komise v Moravských Budějovicích, která rozdělila půdu a majetek mezi drobné žadatele. Jednalo se především o majetek ze dvora Radotice, Police a Kopky. Drobným zemědělcům bylo předáno celkem 308 ha půdy. Většinu lesů, 472 ha, převzal dne 9. 2. 1946 podnik Státní lesy a statky. Z celkového počtu 866 ha bylo rozděleno téměř celé množství, 787 ha. 79 ha půdy z panství Police nebylo nikomu přiděleno. (zámek, zbytek lesů, pastviny, zahrady, pole, rybník louky a parky).

Nerozdělovala se pouze půda, taktéž i hospodářská zvířata (hovězí a vepřový dobytek), který se na statku choval. Dohromady bylo rozděleno 723 metrových centů živé váhy.¹⁶⁰

---

¹⁵⁸ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart.181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Vražda, fol. 20, 27; Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Police, fol. 66.

¹⁵⁹ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart.181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Vražda, fol. 23.

¹⁶⁰ Tamtéž, fol. 21 – 22.

Vybavení a zařízení na velkostatku se podařilo rozdělit skoro všechno, zůstalo pouze pár malých věcí, jedna lokomotiva vyrobená ve Vídni v roce 1895, jež se používala při převozu dřeva z Kopky, šest vyhřívaných plynových kotlů, jedna mlátička, traktor, čtyři válce, dva samovazače a stohař. Všechna zmíněné stroje byli ve špatném stavu, proto se je nepodařilo prodat.

Při rozdělování půdy nevznikl žádný konflikt. Jediný problém byl při rozdělování traktoru. 26. 4. 1945. Ze statku Police německé vojsko odvezlo traktor značky Deutz a nechali zde jiný traktor značky Bulldogg. Ten byl při parcelaci přidělen strojnímu zemědělskému družstvu v Polici, které za něho zaplatilo národní správě 18.000 korun československých. Avšak později se o něj přihlásil jeho skutečný majitel. Tomu byl za války Němci odcizen. Traktor mu byl navrácen a strojnímu družstvu podle výnosu ministerstva zemědělství v Praze 30. 10. 1946 byl přidělen traktor Deutz, jež se mezitím našel.

Zámecké zahradnictví s domkem pro zahradníka a se skleníky v celkové výměře 1,28 ha bylo dáno zahradníkovi Janu Kasalovi z Police, a to i přes nesouhlas Okresního národního výboru v Moravských Budějovicích. Podle něho bylo zahradnictví jediným zbylým aktivním zdrojem příjmu.

Vybavení zámku se taktéž, v tom lepším případě, podařilo prodat a rozdělit, v horším bylo odcizeno. Stříbrné předměty zajistil a odvezl do trezoru spořitelny v Moravských Budějovicích Sbor národní bezpečnosti v Polici. Porcelán a obrazy zapečetil do několika truhel v objektu. Naneštěstí nebyl nad movitým a nemovitým majetkem na polickém zámku, zkonfiskovaným na základě dekretu č. 108/1945 Sb., ustanoven národní správce, jenž by vytvořil inventář zařízení v budově (inventář majetku Alfréda Vraždy a Terezie Vraždivé byl sepsán dodatečně kvůli soudnímu jednání s Wolfgangem Schnehenem). Dodnes není zcela jasné, co všechno se v objektu nacházelo, co bylo přiděleno zájemcům a co bylo rozkradeno. Je otázkou, proč se zapomnělo určit správce nad těmito věcmi. Je tak možné, že zřizovací orgán mohl zapomenout určit zodpovědnou osobu nad tímto majetkem, jelikož situace byla poněkud komplikovaná a nejasná. Zemědělský majetek spravoval rozdílný úřad než movitý a nemovitý, budova zámku byla zkonfiskována na základě dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., ale majetek uvnitř zámku již podle dekretu č. 108/1945 Sb.¹⁶¹

---

¹⁶¹ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Wražda, fol. 21.

Navíc zde už dva národní správci byli. Ti se však starali pouze o zemědělskou půdu, hospodářské budovy a lesy (jeden o polnosti, druhý o lesy), nikoliv o majetek nacházející se na zámku.¹⁶²

---

¹⁶² Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Wražda, fol. 21 – 23.

17 Polický zámek v dnešní době

79 ha půdy z velkostatku Police nebylo rozparcelováno.¹⁶³ Součástí tohoto majetku byl rovněž polický zámek, jenž se postupně začal využívat pro různé činnosti. Nejprve pár místností v objektu využilo místní zemědělské družstvo, které zde umístilo silo. Od roku 1958 byla v areálu situována učenecká škola, později i internátní. Nakonec se v areálu zámku usídlil kožedělný podnik Snaha Jihlava. Ten používal jak pokoje na zámku, tak i hospodářské budovy na bývalém velkostatku, kde měl svoji výrobní provozovnu. Od roku 1996 je polický zámek ve vlastnictví obce Police. Ta ho postupně začala spravovat a obnovovat. Mnoho pokojů bylo zásahem podniku, školy a zemědělského družstva poničeno, a proto byla potřeba zámek rekonstruovat.¹⁶⁴

V dnešní době se v polickém zámku nachází Obecní úřad Police s obřadním sálem a hostinec. Od roku 2005 se budova zpřístupnila veřejnosti. Prohlídka objektu se nekoná po celém areálu, pouze jen v určitých částech. V místě, kde se nacházel byt služebného Tomáše, je dnes umístěná zámecká hospoda. Na druhé straně dvora, v místnosti, kam si majitel zámku s jeho rodinou ukládali věci, je dána pokladna a místnost pro průvodce. Prohlídka začíná na vnitřním dvoře, který se pravděpodobně nikterak nezměnil. Pokračuje se do nejstarší části objektu – bývalého skladiště na potraviny, kde je dnes umístěný rytířský sál. V prvním patře pokračuje prohlídka bývalým slunečním pokojem a jídelnou. V kancelářích Alfréda Vraždy se nachází polický obecní úřad. Soukromé pokoje jsou zpřístupněny pouze z malé zčásti. Ložnice Marie Terezie, její dcery, zetě a vnučky slouží jako skladiště, v pokoji Alfréda Vraždy je situovaná obecní knihovna. V druhém patře, v místech, kde měl Eduard Ernest Wickenburg umístěné své trofeje a suvenýry ze svých cest, je od roku 2017 muzeum RAF. Několik pokojů na zámku je prázdných. Jediná místnost, jež zůstala naprosto stejná a v původním stavu, je zámecká kaple.¹⁶⁵

---

¹⁶³ Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Police, fol. 66.

¹⁶⁴ DAVID, P. a SOUKUP, V. *Dějiny Hradů a tvrzí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 367.

¹⁶⁵ Interview s TESÁŘEM, Josefem, bývalý správce polického zámku. Police 22. 2. 2020.

18 Závěr

Cílem diplomové práce bylo, na základě biografické metody a metody sondy, vyličit život poslední generace české šlechtické rodiny Vražďů z Kunvaldu na polickém panství na konci 19. století a v první polovině 20. století.

Úvodní část práce tvořil stručný popis nejstarších dějiny polického zámku a původní české vladycké rodiny Vražďů z Kunvaldu.

Dále se autorka textu zaměřila na životopis Alfréda Vraždy a jeho rodiny. Zabývala se soukromým životem zkoumané rodiny a jejich vzájemnými vztahy mezi sebou. Alfréd a Terezie měli velmi spokojené manželství, avšak s jejich dětmi to bylo horší. O jediného syna a dědice rodu přišli v první světové válce, s nejstarší dcerou Johannou nemluvili pro její výběr ženatého partnera. Dobré vztahy měli s prostřední dcerou Mariannou, s kterou sdíleli společnou domácnost. Marianně zemřel v roce 1935 manžel Eduard, a tak se o jejich dvě děti musela postarat sama. Alfréd a Terezie jí velmi rádi s výchovou pomohli. Polický zámek s velkým parkem uprostřed malebné vsi byl ideálním místem pro výchovu dětí.

Tento oddíl diplomové práce se rovněž věnoval vztahům mezi rodem a místními obyvateli Police. Vraždové s polickými na počátku vycházeli dobře. Rovněž mnoho lidí v obci na Alfrédovi, jako na majiteli velkostatku, bylo závislých, protože byl jejich zaměstnavatelem. Avšak do běžného života ve vsi se nikterak nezapojovali. Rodina se snažila především pozvednout úroveň vsi, ale i okolí. Alfréd se zasloužil o postavení železnice z Moravských Budějovic do Jemnice. Touto stavbou se snažil on i jeho společníci pozvednout průmysl v kraji. Naneštěstí, přestože železnice byla postavena a fungovala, původní cíl nebyl splněn. Průmysl v okolí se nezvýšil, nadále se kraj orientoval na zemědělskou a řemeslnou činnost.

Přestože se poličtí obyvatelé a rod Vražďů spolu snažili vycházet, existovala mezi nimi určitá propast, jež je rozdělovala. Ve vsi se lidé živilo především jako zemědělci a dělníci, kteří nebyli nikterak bohatí, na druhé straně Vraždové zámožní byli. Jakožto jediný šlechtický rod v Polici vedli i odlišný sociální způsob života oproti ostatním lidem z vesnice. K vřelému vztahu mezi nimi nepřispěla ani situace za druhé světové války a postupně se měnící pohled českého obyvatelstva na německé etnikum.

Alfréd Vražda pocházel se staré české vladycké rodiny. Měl vždy československé občanství a při sčítání lidu se hlásil k české národnosti. Jeho žena Terezie získala české občanství na základě sňatku s Alfrédem, po něm a po přestěhování do polického zámku, se taktéž začala hlásit k české národnosti.

Jiná situace byla s dcerou Mariannou. Ta si po sňatku s Eduardem Wickenburgem změnila svoje občanství na rakouské a začala se při sčítání lidu hlásit k německé národnosti. Též své děti vychovávala německy. Obě dvě uměly plynule německy. Kromě toho starší syn Eduard se přihlásil před druhou světovou válkou k německému letectvu, z něhož byl ze zdravotního důvodu propuštěn. Je však více než pravděpodobné, že kdyby nebyl propuštěn, ve válce by bojoval na straně Německé říše.

Alfréd Vražda získal polický zámek s velkostatkem s výměrou 1195,81 ha půdy v roce 1887. Velkostatek tvořily čtyři dvory s hlavním sídlem na polickém zámku. Velkou část majetku tvořily lesy a zemědělská půda. Majetek se zmenšil po zabrání půdy při první pozemkové reformě. Zůstalo mu přibližně 72 % z veškerého jmění. Svůj majetek přepsal v roce 1942 na svoji dceru Mariannu.

Po skončení druhé světové války, v roce 1945, na základě Marianinny německé národnosti, jí bylo získané vlastnictví zkonfiskováno. Zemědělský majetek (zemědělská půdy, lesy, hospodářské budovy na velkostatku, zařízení na všech čtyřech dvorech a všechny zvířata) podle dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., včetně budovy polického zámku. Movitý majetek nacházející se na zámku byl zkonfiskován dle dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb. Avšak Místní národní výbor v Polici zabral veškerý majetek v objektu, tedy i ten, jenž byl ve vlastnictví Alfréda a Terezie Vraždových. Ten však zkonfiskovaný neměl být, protože se na ně nevztahoval žádný z uvedených nařízení. Jelikož jim tento majetek nebyl navrácen, zemřeli manželé v naprosté chudobě, pohřbeni byli ve vedlejší vesnici v rodinné hrobce na náklady obce Police. Marianna s dětmi byla v květnu odsunuta z československého státu. Odešli do svého letního domova v Gmundu v Rakousku.

Bývalá majitelka polického zámku se pokusila získat své jmění nazpět. Podala odvolání nejprve k Zemskému národnímu výboru v Brně, později k Nejvyššímu správnímu soudu. Její stížností se taktéž zabývala tři československá ministerstva: ministerstvo zemědělství, vnitra a zahraničí. Všechny její pokusy byly neúspěšné.

Velké množství zkonfiskovaného majetku bylo rozparcelováno mezi jednotlivé zájemce. Pouze 78 ha půdy se zámkem rozděleno nebylo. Zámek začalo využívat nejprve zemědělské družstvo, později zde byla umístěná škola a nakonec se zde usídlil kožedělný podnik Snaha Jihlava. Od roku 1996 je objekt ve vlastnictví obce Police, která se ho snaží renovovat a postupně ho zpřístupňuje veřejnosti. Na zámku od roku 2005 probíhají v letních měsících prohlídky a od roku 2017 je v druhém patře umístěné muzeum RAF.

19 Prameny a Literatura

19.1 Nevydané prameny

KARPÍŠEK, Josef. *Kronika obce Police 1922 – 1935 (s retrospektivním zápisem)*. Police, 1922 – 1935.

Kronika obce Police (1914 – 1966). I. Díl. Police, 1914 – 1966.

Moravský zemský archiv, G 441 (Rodinný archiv Vraždů: Police (1601) 1643 – 1945), kart. 1–9, i. č. 1 – 110.

Moravský zemský archiv, F 183 (Velkostatek Police 1659 – 1945), kart. 1 – 4, i. č. 1 – 21.

Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Police.

Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Police – konf. majetku dle dekr. č. 108/45 Sb.

Státní Okresní archiv Třebíč – pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní národní výbor Moravské Budějovice, kart. 181, i. č. 203, složka Marianna Wickenburgová a Wražda.

19.2 Vydané prameny

JECH, Karel a KAPLAN, Karel (eds.). *Dekrety prezidenta republiky 1940 – 1945. Dokumenty*. Brno: Nakladatelství Doplněk a Ústav pro soudobé dějiny, 2002. 1066 s. ISBN 80-7239-115-1.

WALDBOTT, Marietheres. *Der Zauber führt in ein versunkenes Reich. Eine Kindheit in Mähren*. Wien: Kremayr & Scheriau, 1991. 224 s. ISBN 3-218-00563-1.

19.3 Slovníky

Ottův slovník naučný. Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí. III. díl. Praha: J. Otto, 1890. 948 s.

Ottův slovník naučný. Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí. XV. díl. Praha: J. Otto, 1900. 1068 s.

Ottův slovník naučný. Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí. XXVI. díl. Praha: J. Otto, 1907. 1080 s.

Masarykův slovník naučný. Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí. IV. díl. Praha: Akciová společnost, 1929. 1109 s.

Masarykův slovník naučný. Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí. VII. díl. Praha: Akciová společnost, 1933. 1089 s.

19.4 Literatura

BAROCH, Miroslav. 500 let draka – páni z Kunvaldu. *Heraldika a genealogie*. Praha: Klub pro českou heraldiku a genealogii, 2008, 41, č. 3 – 4, 139 – 176 s. ISSN 0232-0304.

BOŘECKÝ, Jiří. Šlechtičtí studenti jezuitského gymnázia v Jihlavě a jejich rodiny. In: *Vlastivědný sborník Vysočiny. Oddíl věd společenských. X. díl.* Jihlava: Muzeum Vysočiny Jihlava, 1997. 427 s. ISBN 80-901715-3-2.

DAVID, Petr a SOUKUP, Vladimír. *Dějiny Hradů a tvrzí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Euromedia Group, k. s. – Knižní klub, 2012. 432 s. ISBN 978-80-242-3745-9.

DEJMEK, Jindřich a kol. *Československo. Dějiny státu*. Praha: Libri, 2018. 951 s. ISBN 978-80-7277-572-9.

DURDÍK, Tomáš. *Ilustrovaná encyklopedie českých hradů*. Praha: Libri, 1999, 734 s. ISBN 80-8583-62-1.

HAMERNÍKOVÁ, Anna. *G441. Rodinný archiv Vražďů: Police (1601) 1643 – 1945*. Inventář. Brno: Státní oblastní archiv v Brně, 1988. 13 s.

HAMERNÍKOVÁ, A. *F 187. Velkostatek Police 1659 – 1945*. Inventář. Brno: Státní archiv v Brně, 1961, 4 s.

HOSÁK, Ladislav. *Historický místopis země Moravskoslezské*. Praha: Academia, 2004. 1144 s. ISBN 80-200-1225-7.

HOSÁK, Ladislav. Nejstarší inventář zámků Police a Budkova z r. 1678. *Vlastivědný sborník Moravskobudějovicka. II. díl.* Moravské Budějovice: Muzejní spolek, 2008. 575 s. ISBN 978-80-254-2854-9.

HOSÁK, Ladislav – ŠRÁMEK, Rudolf. *Místní jména na Moravě a ve Slezsku. II. díl.* Praha: Academia, 1980. 962 s. ISBN 978-80-87542-32-3.

HOSÁK, Ladislav a kol. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Jižní Morava. 1. díl.* Praha: Svoboda, 1981. 364 s.

Interview s TESAŘEM, Josefem, bývalý správce polického zámku. *Police 22. 2.* 2020.

INDRA, František. *Sborník Vlastivědných statí o politickém okrese Mor. - Budějovickém*. Moravské Budějovice: Nákladem knihtiskárny Viktora Dvořáka, 1927. 272 s.

JECH, František. Historicko národní význam jemnické dráhy. In: *Dráha Mor. Budějovice – Jemnice, úsek jihozápadní magistrály 1896 – 1946*. Moravské Budějovice: Nákladem výboru pro uspořádání vzpomínkové slavnosti na zahájení provozu na dráze Moravské Budějovice – Jemnice dne 8. listopadu 1893 s manifestací pro vybudování úseku Jemnice – Dačice v rámci jihozápadní magistrály, 1946. 38 s.

JUŘÍK, Pavel. *Encyklopedie šlechtických rodů*. Praha, 2014. 463 s. ISBN 978-80-242-4573-7.

KACETL, Jiří a LAZÁREK, Petr a MOHLÍK, David. *Hrady a zámky moravsko-rakouského Podyjí slovem/ Burgen und Schlösser des österreichisch-mährischen Thayatal in Wort*. Znojmo: Jihomoravské muzeum, 2013. 42 s.

KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918 – 1938). Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918 – 1929)*. I. díl. Praha: Libri, 2003. 571 s. ISBN 80-7277-195-7.

KOLÁR, Martin a SEDLÁČEK, August. *Českomoravská heraldika. Část všeobecná*. I. díl. Praha: Česká akademie císaře Františka Josefa, 1902. 440 s.

KUKLÍK, Jan a NĚMEČEK, Jan. Jak se připravoval odsun Němců. In: *Kapitoly z osvobození Československa 1945*. Praha: Academia, 2017. 272 s. ISBN 978-80-200-2781-8.

KUKLÍK, Jan. Dekrety prezidenta republiky. In: *Kapitoly z osvobození Československa 1945*. Praha: Academia, 2017. 272 s. ISBN 978-80-200-2781-8.

MAŠEK, Petr. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*. I. díl. Praha: Agro, 2010. 668 s. ISBN 978-80-257-0027-3.

MEDUNA, Ludvík. *Z historie Police u Jemnice. Příspěvek k dějinám jihozápadní Moravy*. Třebíč: Osvětová beseda v Polici a Dům osvěty B. Václavka v Třebíči, 1969. 43 s.

MRKOS, Josef. K padesátiletí místní dráhy Mor. Budějovice – Jemnice. In: *Dráha Mor. Budějovice – Jemnice, úsek jihozápadní magistrály 1896 – 1946*. Moravské Budějovice: Nákladem výboru pro uspořádání vzpomínkové slavnosti na zahájení provozu na dráze Moravské Budějovice – Jemnice dne 8. listopadu 1893 s manifestací pro vybudování úseku Jemnice – Dačice v rámci jihozápadní magistrály, 1946. 38 s.

NEKUDA, Vladimír – UNGER, Josef. *Hrádky a tvrze na Moravě*. Brno: Blok, 1981. 366 s.

NEKUDA, Vladimír – JANÁK, Jan. *Moravskobudějovicko Jemnicko*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1997. 863 s. ISBN 80-85048-75-2.

PILNÁČEK, Josef. *Staromoravští rodové*. Vídeň: nákladem Josefa Pilnáčka, 1930. 639 s.

POUZAR, Vladimír a kol. *Almanach českých šlechtických rodů*. Praha: Martin, 2003. 473 s. ISBN 80-85955-25-3.

PLAČEK, Miroslav. *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí*. Praha: Libri, 2001. 768 s. ISBN 80-7277-046-2.

PLAČEK, Miroslav. *Hrady a zámky na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri, 1996, 439 s. ISBN 80-85983-08-7.

RAŠKOVÁ, Michaela. *Konfiskace nemovitého majetku*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy Univerzity, 2013. 76 s. Diplomová práce. Vedoucí práce JUDr. Ivana Průchová CSc.

HEIMRICHOVÁ, Radvana – LUDVÍK, Marcel. *Hrady a zámky na Moravě. A – Z na cesty*. Praha: Olympia, 1987. 239 s.

SEDLÁČEK, August. *Hrady a zámky království Českého*. Čáslavsko. XII. díl. Praha: Argo, 1997. 345 s. ISBN 80-7203-155-4.

SEDLÁK, Jan. *Zámek Police*. Brno: Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody: reklama Čedok, 1971, 8 s.

ŠEBEK, Jaroslav. Divoký odsun. In: *Kapitoly z osvobození Československa 1945*. Praha: Academia, 2017. 272 s. ISBN 978-80-200-2781-8.

ŠIMEK, Tomáš a kol. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Východní Čechy*. VI. díl. Praha: Svoboda, 1989, 724 s.

ŠIMEK, Tomáš. *Slovníček staré češtiny*. Praha: Matice česká, 1947, 235 s.

50 let dráhy Mor. Budějovice – Jemnice. In: *Dráha Mor. Budějovice – Jemnice, úsek jihozápadní magistrály 1896 – 1946*. Moravské Budějovice: Nákladem výboru pro uspořádání vzpomínkové slavnosti na zahájení provozu na dráze Moravské Budějovice – Jemnice dne 8. listopadu 1893 s manifestací pro vybudování úseku Jemnice – Dačice v rámci jihozápadní magistrály, 1946. 38 s.

20 Seznam příloh

- I. Alfréd Vražda na zámecké terase (Moravský zemský archiv, G441 (Rodinný archiv Vraždů: Police (1601) 1643 – 1945), kart. 5, i. č. 35.).
- II. Terezie Vraždová (Moravský zemský archiv, G441 (Rodinný archiv Vraždů: Police (1601) 1643 – 1945), kart. 6, i. č. 60.).
- III. Alfréd a Terezie Vraždovovi (Moravský zemský archiv, G441 (Rodinný archiv Vraždů: Police (1601) 1643 – 1945), kart. 5, i. č. 35.).
- IV. Josef Vražda (Moravský zemský archiv, G441 (Rodinný archiv Vraždů: Police (1601) 1643 – 1945), kart. 5, i. č. 56.).
- V. Johanna a Marianna Vraždovi (Moravský zemský archiv, G441 (Rodinný archiv Vraždů: Police (1601) 1643 – 1945), kart. 5, i. č. 56.).
- VI. Johanna, Marianna, Josef Vraždovi s vychovatelkou (Moravský zemský archiv, G441 (Rodinný archiv Vraždů: Police (1601) 1643 – 1945), kart. 5, i. č. 56.).
- VII. Kolotoč v zámeckém parku (Moravský zemský archiv, G441 (Rodinný archiv Vraždů: Police (1601) 1643 – 1945), kart. 5, i. č. 56.).
- VIII. Rodina Vraždová a Shnehen (Moravský zemský archiv, G441 (Rodinný archiv Vraždů: Police (1601) 1643 – 1945), kart. 5, i. č. 35.).
- IX. Rodina Vraždova (Moravský zemský archiv, G441 (Rodinný archiv Vraždů: Police (1601) 1643 – 1945), kart. 5, i. č. 35.).
- X. Rodina Vraždova (Moravský zemský archiv, G441 (Rodinný archiv Vraždů: Police (1601) 1643 – 1945), kart. 5, i. č. 35.).
- XI. Vraždovi s příbuznými a přáteli (Moravský zemský archiv, G441 (Rodinný archiv Vraždů: Police (1601) 1643 – 1945), kart. 5, i. č. 56.).
- XII. Josef Vražda (Moravský zemský archiv, G441 (Rodinný archiv Vraždů: Police (1601) 1643 – 1945), kart. 5, i. č. 56.).
- XIII. Marianna Wickenbugrová s přáteli (Moravský zemský archiv, G441 (Rodinný archiv Vraždů: Police (1601) 1643 – 1945), kart. 5, i. č. 56.).

Příloha I.

Příloha II.

Příloha III.

Příloha IV.

Příloha V.

Příloha VI.

Příloha VII.

Příloha VIII.

Příloha IX.

Příloha X.

Příloha XI.

Příloha XII.

Příloha XIII.